

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΑ SOCIAL
MEDIA: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ**

**(Literary Narratives on Social Media: The Case
Of Florina)**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: Εσμεράλντα Τσάνι

ΑΕΜ:4323

ΕΠΟΠΤΡΙΑ: Άννα Βακάλη, Καθηγήτρια
Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: Τριαντάφυλλος Ή Κωτόπουλος, Καθηγητής

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2024

Πίνακας Περιεχομένων

Λίστα εικόνων	3
Ευχαριστίες	4
Περίληψη	5
Abstract	6
Κυρίως μέρος	7
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1ο	9
1. Λογοτεχνία και πολυμέσα- Πολυμεσική Συγγραφή	9
1.1.1 Εργαλεία Πολυμεσικής Συγγραφής	12
1.2 Σύνδεση εικόνας και κειμένου	14
1.3 Μέσα κοινωνικής δικτύωσης	17
1.4. Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η διασύνδεση με την λογοτεχνία του Instagram	23
1.5 Λογοτεχνία και Λογοτέχνες σε ψηφιακή αρχειακή συλλογή	25
1.5.1 Ψηφιακό Αρχείο Νίκου Καζαντζάκη.....	25
1.5.2 Ψηφιακό Αρχείο Καβάφη.....	26
1.6 Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης/ το διαδίκτυο και η διασύνδεση με το μάθημα της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση	28
1.7 Νέοι Μιντιακοί Γραμματισμοί- Λογοτεχνία και Ανάγνωση Νέων	32
1.8 Πως δημιουργούνται οι αφηγήσεις στο instagram	33
Κεφαλαίο 2ο	37
2. Λογοτεχνία της Πόλης.....	37
2.1 Η έννοια Πόλης στην Ελλάδα	40
2.2 Λογοτεχνία της Φλώρινας	41
Κεφάλαιο 3ο	44
Μεθοδολογία	44
3.1 Λογοτεχνία στο instagram. Η περίπτωση της Φλώρινας	44
Συμπεράσματα-Συζήτηση	63
Βιβλιογραφία	65
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	65
Ελληνική Βιβλιογραφία	65

Λίστα εικόνων

Εικόνα 1. Τύποι λογισμικών πολυμεσικής συγγραφής: εργαλεία βασισμένα σε α) σελίδες – καρτέλες (pages & cards), β) εικονίδια – αντικείμενα (icons & objects), γ. γραμμή χρόνου (timeline)	12
Εικόνα 2. Κατηγοριοποίηση των Social Media κατά Cavazza(2011)	21
Εικόνα 3.	60
Εικόνα 4.	60
Εικόνα 5.	60
Εικόνα 6.	60
Εικόνα 7.	61
Εικόνα 8.	61
Εικόνα 9.	61
Εικόνα 10.	61
Εικόνα 11.	62
Εικόνα 12.	62

Ευχαριστίες

Η παρούσα πτυχιακή εργασία θα ήταν αδύνατο να ολοκληρωθεί χωρίς την πολύτιμη βοήθεια της Καθηγήτριας μου Άννα Βακάλη και θα ήθελα να την ευχαριστήσω για την ανεκτίμητη βοήθεια της. Επίσης, ευχαριστώ την φίλη και πλέον συνάδελφο Ελένη Σιόντη καθώς και την οικογένεια μου για την πίστη και την στήριξη που έδειξαν σε κάθε μου βήμα.

Περίληψη

Σκοπός της Παρούσας Εργασίας είναι να αναδειχθεί η σύνδεση της λογοτεχνίας με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα οι λογοτεχνικές αφηγήσεις στην πλατφόρμα του instagram. Γίνεται αναφορά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την λογοτεχνία της πόλης, πώς όμως η λογοτεχνία της Φλώρινας μπορεί να συνδεθεί με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;. Η λογοτεχνία της πόλης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν κοινές συντεταγμένες οι οποίες λειτουργούν ως αρωγός στην μεταξύ τους διασύνδεση. Επίσης, η πολυμεσική συγγραφή και η σύνδεση εικόνας και κειμένου αποτελούν βασικά στοιχεία για έναν διαδραστικό τρόπο αφήγησης. Ο τρόπος και η μέθοδος που ακολουθείται για την δημιουργία αφηγήσεων στο instagram αποτελούν κομμάτι της εργασίας αφού η μεθοδολογία και το δημιουργικό κομμάτι αυτής βασίζονται σε αυτό. Όλα αυτά προκύπτουν έπειτα από βιβλιογραφική μελέτη του θέματος. Ο λογοτεχνικός λογαριασμός που δημιουργήθηκε στα πλαίσια αυτής της πτυχιακής εργασίας απαντά στο παραπάνω ερώτημα και επιβεβαιώνει το γεγονός πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα το instagram είναι ικανά να διασυνδεθούν με την λογοτεχνία της πόλης και να την προωθήσουν.

Abstract

The Purpose of the Present Work is to highlight the connection of literature with Social Media and more specifically the literary narratives on the instagram platform. Reference is made to social media and the city's literature, but how can the literature of Florina be connected to social media? The literature of the city and the media of social networking have common coordinates which act as helpers in the interconnection between them. Also, multimedia writing and the connection between image and text are key elements for an interactive way of storytelling. The way and the method that has been followed to create stories on instagram are part of this work since the methodology and the creative part are based on it. All this comes as a result from the bibliographic study of the subject. The literary account created in the context of this thesis answers the above question and confirms the fact that social media and more specifically Instagram are able to connect with the city's literature and promote it.

Λέξεις κλειδιά / Key Words: Μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Social Media, Λογοτεχνία, Literacy, Αφηγήσεις, Narratives, Instagram, Φλώρινα, Florina

Κυρίως μέρος

Εισαγωγή

Η λογοτεχνία ήταν και είναι βασικός κλάδος για την εκπαίδευση αλλά και για τον άνθρωπο πολύ σημαντική. Απο πολύ παλιά η γραφή και η ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων αποτελούσε κύρια ενασχόληση των ανθρώπων. Στη σύγχρονη όμως πραγματικότητα υφίσταται κυριαρχία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και αυτά αποτελούν αρωγό για την δημιουργία αφηγήσεων στην πλατφόρμα του instagram. Η λογοτεχνία εμφανίζεται αρκετά στον χώρο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης κυρίως σε μορφή αποσπάσματος ενός κειμένου ή ποιήματος και στόχο έχει την συναισθηματική διέγερση του αναγνώστη.

Όσον αφορά την λογοτεχνική αφήγηση και τα πολυμέσα είναι προφανές ότι με το πέρασμα του χρόνου η λογοτεχνία θα εντάσσεται όλο και περισσότερο στα πολυμέσα καθώς τώρα τα κόμικς είναι αυτά που αποτελούν τον κυριότερο τρόπο αφήγησης σε αυτά. Ωστόσο η τεχνολογία αναπτύσσεται όλο και περισσότερο συνεπώς υπάρχει εξέλιξη στην αφήγηση μέσω των πολυμέσων με εικόνες, βίντεο και ήχο συνδυαστικά με το βασικό κείμενο. Η σύνδεση της εικόνας με το κείμενο διαδραματίζει βασικό ρόλο και μπορεί να επηρεάσει το αποτέλεσμα αφού ανάλογα με τη λειτουργία της διαφέρει και ο τρόπος που ο αναγνώστης θα κατανοήσει το κείμενο.

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η ανάδειξη της Λογοτεχνίας της Πόλης μέσα από τα social media και πιο συγκεκριμένα από την πλατφόρμα του instagram. Ακολουθείται βιβλιογραφική προσέγγιση και μελέτη του θέματος. Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα εργασία δομείται ως εξής και ξεκινά με την πολυμεσική συγγραφή η οποία αποτελεί έναν από τους πιο διαδραστικούς τρόπους αφήγησης, στην συνέχεια γίνεται αναφορά στην σύνδεση της εικόνας με το κείμενο. Το αμέσως επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δίνοντας έναν σύγχρονο ορισμό και έπειτα εμβαθύνουμε σε κατηγοριοποιήσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αλλά και των χρηστών τους. Δεδομένου και του σκοπού της παρούσας εργασίας επόμενη είναι η διασύνδεση της λογοτεχνίας με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προχωρώντας έτσι σε κάτι αξιοσημείωτο όπως είναι οι λογοτέχνες ψηφιακής αρχειακής συλλογής. Εφόσον αναφέρθηκε η σύνδεση της λογοτεχνίας με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και

η σύνδεση του μαθήματος της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης .

Ακολούθως περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο γίνονται οι αφηγήσεις στην πλατφόρμα του instagram. Δεύτερο κεφάλαιο στην παρούσα εργασία αποτελεί η λογοτεχνία της πόλης και στην έννοια πόλης στην Ελλάδα. Η λογοτεχνία της Φλώρινας είναι το καταληκτικό κεφάλαιο καθώς η περίπτωση λογοτεχνίας και social media στην οποία αναφέρεται η εργασία αφορά την πόλη της Φλώρινας. Έπειτα στο μεθοδολογικό κεφάλαιο ακολουθεί το δημιουργικό κομμάτι της εργασίας δηλαδή ο λογοτεχνικός λογαριασμός που δημιουργήθηκε με εικόνες και κείμενα της Πόλης της Φλώρινας καταλήγοντας έτσι στα συμπεράσματα και τη συζήτηση της παρούσας πτυχιακής.

Κεφάλαιο 1ο

1. Λογοτεχνία και πολυμέσα- Πολυμεσική Συγγραφή

Η ασταμάτητη και γρήγορη εξέλιξη της τεχνολογίας στην ψηφιακή εποχή που ζούμε καθιστά την αφήγηση μέσα από τα πολυμέσα έναν από τους πιο αποδοτικούς τρόπους διήγησης αλλά και αφομοίωσης πληροφοριών μέσα από αυτήν. Τα πολυμέσα (Multimedia) είναι κλάδος της πληροφορικής και ετυμολογικά η λέξη το πρώτο συνθετικό είναι είναι η λέξη πολύ ενώ το δεύτερο η λέξη μέσα η οποία αναφέρεται σε ένα τεχνητό ή φυσικό κανάλι μέσω του οποίου διαδίδονται πληροφορίες και δεδομένα. Άρα με βάση αυτό στα πολυμέσα συνδυάζονται πολλά κανάλια όπως εικόνα, ήχος, κείμενο. Η «πολυμεσική» αφήγηση αφορά υλικό που υφίσταται μόνο σε ηλεκτρονική μορφή όπως είναι για παράδειγμα τα κινούμενα σχέδια, οι τεχνικές του ήχου ή της κινούμενη εικόνας με ήχο (Δημουλάς, 2015).

Ο όρος «υπερμέσα» (hypermedia) εμφανίστηκε παράλληλα με τον όρο «υπερκείμενο» οπότε αποτελεί επέκταση του δεύτερου αναφερόμενου όρου όπου ήχος, βίντεο, απλό και μη γραμμικό κείμενο (υπερσύνδεσμοι) οργανώνονται ώστε να δημιουργήσουν ένα μη γραμμικό μέσο πληροφοριών. Για τη δημιουργία μιας καλής ψηφιακής ιστορίας/ αφήγησης απαραίτητα είναι οι εικόνες, ήχοι διάλογοι, επιλογή και έξυπνη οπτικοποίηση(Δημουλάς, 2015).

Σύμφωνα με την Gardner (Πρίτσα, 2023) (ερευνητής της Νευρολογίας και καθηγητής Ιατρικής, σπουδαίος μελετητής της ανθρώπινης νοημοσύνης), τα πολυμέσα χρησιμοποιούν πολλές μορφές ευφίας πχ μουσικής, κιναισθητικής,λογικομαθηματικής και γλωσσικής για την επεξεργασία και πρόσληψη πληροφοριών. Παράλληλα όμως βοηθούν και στην άμεση αντίληψη του ερεθίσματος, καθώς αυτό βιώνεται με παραπάνω από μία αισθήσεις (πλυν της γεύσης). Από την παλαιολιθική κιάλας περίοδο οι άνθρωποι διηγούνταν ιστορίες μέσω της ζωγραφιάς και άρα εικόνας πάνω σε πέτρα. Έτσι, αντιλαμβανόμαστε ότι η μετατροπή ενός κειμένου σε βίντεο, ήχο, εικόνα ή και διαδραστική μορφή, καθλώνει τον αναγνώστη σε πολλά επίπεδα (Πρίτσα, 2023 σ.27).

Σύμφωνα με την Ισαβέλλα Πρίτσα (Πρίτσα,2023) λόγω της αύξησης του χρόνου ενασχόλησης του ανθρώπου με το διαδίκτυο είναι προφανές πως τα πολυμέσα θα

μπαίνουν πιο άμεσα στη λογοτεχνία. Αξιοσημείωτη είναι η αναφορά της που λέει ότι «Είναι πολύ πιθανό σε επόμενα χρόνια η αφήγηση ιστοριών να εμπεριέχει χρήση VR, δηλαδή γυαλιών που οδηγούν σε εικονική πραγματικότητα, όπου ο αναγνώστης θα είναι μέρος της ιστορίας, ή και στην δημιουργία ιστοριών όπου ο αναγνώστης θα βιώνει την ιστορία με όλες του τις αισθήσεις, ακόμα και τη γεύση, ή στην διάδραση και συνεργασία περισσότερων του ενός αναγνωστών ».

Γενικά, το κομμάτι της πολυμεσικής συγγραφής αφορά κυρίως τον τρόπο διάδρασης ανάμεσα στο χρήστη και το υπολογιστικό σύστημα ή, αλλιώς, τους κανόνες επικοινωνίας ανθρώπου – μηχανής. Πρόκειται για το κομμάτι όπου η οπτικοακουστική παραγωγή και η «ψηφιακή δημιουργία» συνυπάρχουν με τον προγραμματισμό και την τεχνολογία λογισμικού. « Ο σχεδιασμός μια πολυμεσικής εφαρμογής περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των δομών και σεναρίων αφήγησης και των αντίστοιχων βασικών οθονών κάθε θεματικής ενότητας» (Δημουλάς,2015). Θα πρέπει δηλαδή όλοι οι πολυμεσικοί πόροι, το σύνολο των ήχων και των εικόνων (φυσικών και συνθετικών, ακίνητων και κινούμενων: φωτογραφιών, σχεδίων, γραφικών, σχεδιοκινήσεων, βίντεο και όλων των τυχόν συνδυασμών τους) να έχουν προσδιοριστεί.

Ένα από τα πιο γνωστά παραδείγματα για την κατανόηση μιας πολυμεσικής συγγραφής είναι η δημιουργία παρουσίασης (Powerpoint) με πολλές μορφές περιεχομένου και πολλά στοιχεία δράσης. Το λογισμικό PowerPoint αποτελεί ένα σχετικά απλό εργαλείο πολυμεσικής συγγραφής το οποίο χρησιμοποιείται για την δημιουργία πολυμεσικών παρουσιάσεων. Το λογισμικό αυτό διαθέτει κάποια βασικά εργαλεία εισαγωγής και επεξεργασίας κειμένου, απλές δυνατότητες γραφικής σχεδίασης και κίνησης, καθώς επίσης επιλογές διασύνδεσης των διαφανειών μεταξύ τους και άλλες πολυμεσικές εφαρμογές. Ακόμη υπάρχει η δυνατότητα εξαγωγής σε διάφορα μορφότυπα ή/και δημοσίευσης μέσω υπηρεσιών στο υπολογιστικό σύννεφο(Δημουλάς,2015).

Τα κόμικς αποτελούν τον πιο διαδεδομένο τρόπο αφήγησης με πολυμέσα τα οποία δεν πραγματεύονται μόνο ανάλαφρες παιδικές ιστορίες, αλλά συχνά υπάρχουν και ρεαλιστικές αντιπολεμικές ιστορίες, που καταγράφουν περιστατικά πολέμου, όπως το Maus, του Σπίγκελμαν (εικόνες αριστερά και σε προηγούμενη σελίδα), και το KrazyKat, του Χέριμαν, όπου γίνεται αναφορά στο Ολοκαύτωμα αλλά και στο ρατσισμό (Πρίτσα,2023).

Στη Ελλάδα η χρήση πολυμέσων στην λογοτεχνία αφορά κυρίως την παιδική λογοτεχνία όπου παρατίθεται qr κωδικός και ο αναγνώστης σκανάροντας το οδηγείται είτε σε link όπου κάποιος ηθοποιός αφηγείται το παραμύθι, είτε σε βίνετο κινούμενων σχεδίων όπου ο χαρακτήρας του παραμυθιού ζει μια νέα περιπέτεια είτε σε κάποιο διαδραστικό παιχνίδι σχετικά με την ιστορία τους παραμυθιού.

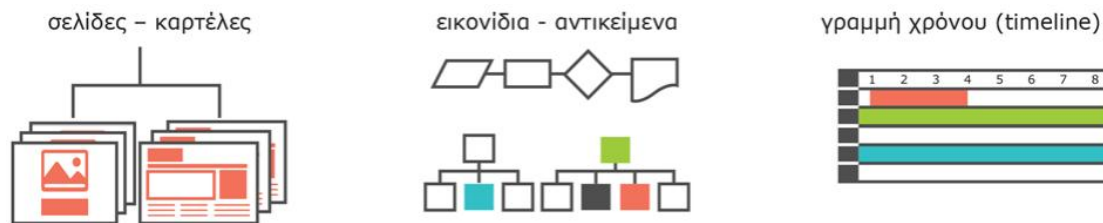
1.1.1 Εργαλεία Πολυμεσικής Συγγραφής

Όσον αφορά τα εργαλεία πολυμεσικής συγγραφής υπάρχουν τρεις βασικές κατηγορίες λογισμικών (βλ. εικόνα 1.) :

α) τα εργαλεία σελίδας ή καρτέλας (pages & cards tools)

β) τα εργαλεία εικονιδίων ή αντικειμένων (icons & objects tools)

γ) τα εργαλεία που βασίζονται στο χρόνο εξέλιξης (timeline-based tools).

Εικόνα 1: Τύποι λογισμικών πολυμεσικής συγγραφής: εργαλεία βασισμένα σε α) σελίδες – καρτέλες (pages & cards), β) εικονίδια – αντικείμενα (icons & objects), γ. γραμμή χρόνου (timeline). Πηγή: Δημουλάς, Χ, Α.(2015:347)

Στα εργαλεία σελίδας ή καρτέλας κάθε μια απο τις διαφορετικές οθόνες πολυμεσικής συγγραφής αποτελεί σελίδα ή αντίστοιχα κάρτα στα οποια μπορούν να μπορεί να γίνει εισαγωγή διάφορων πλήκτρων επιλογής ή μετάβασης ή και κώδικας με τον οποια πραγματοποιείται έλεγχος των σεναρίων μετάβασης απο τη μια ενότητα στην άλλη. Αυτή η λειτουργία είναι παρόμοια με με την ανάγνωση ενός βιβλίου που είτε γίνεται σελίδα-σελίδα και άρα έχουμε γραμμικό μηχανισμό είτε γίνεται με τυχαία προσπέλαση στο εκάστοτε σημείο ενδιαφέροντος. Σε αυτή την κατηγορία μπορεί να ενταχθεί το παράδειγμα του PowerPoint, το πρόγραμμα toolbook (που πλέον δεν χρησιμοποιείται) και το LiveCode(Δημουλάς,2015)

Σχετικά με τα εργαλεία εικονιδίων ή αντικειμένων σύμφωνα με τον Δημουλά (2015) «οι επιλογές πλοήγησης και λογικής μετάβασης ορίζονται σε αντικείμενα ή εικονίδια (objects, icons), δηλαδή οντότητες που περιέχουν μία ή περισσότερες μορφές πολυμεσικού περιεχομένου και που μπορεί να βρίσκονται σε οποιαδήποτε θέση ή οθόνη της εφαρμογής». Κατά αυτόν τον τρόπο η πλοήγηση καθοδηγείται απο

συμβάντα (events) που προκαλούνται απο την αλληλεπίδραση των χρηστών με βάση τις ιδιότητες και διαθέσιμες επιλογές που έχουν δοθεί σε κάθε υποκείμενο (Δημουλάς,2015).

Τα εργαλεία εικονιδίων αναφέρονται ως προσεγγίσεις γραφικού προγραμματισμού διότι η πολυμεσική συγγραφή έχει την μορφή ενός λειτουργικού διαγράμματος ή αλλιώς μπλόκ διαγράμματος προγραμματισμού. Για τους χρήστες που δεν έχουν εμπειρία προγραμματισμού με σύνταξη κώδικα αποτελούν βολικό προγραμματισμό. Τυπικό παράδειγμα της κατηγορίας υπήρξε το Adobe Authorware, που αν και για πολλά χρόνια είχε σχεδόν την πρωτοκαθεδρία στον χώρο πλέον δεν υποστηρίζεται πια(Δημουλάς,2015).

Έτσι, ο Δημουλάς υποστηρίζει ότι «Τα εργαλεία που βασίζονται στη γραμμή του χρόνου εξέλιξης παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες (στη γενική εικόνα τουλάχιστον) με τα λογισμικά οπτικο-ακουστικής συναρμογής (μοντάζ). Με τον τρόπο αυτό προσφέρονται για τη δημιουργία σχεδιοκινήσεων, ενώ υπάρχει δυνατότητα διάδρασης με βάση τη χρονική αναφορά κάθε στοιχείου στη σκηνή. Επιπλέον, συνήθως υιοθετείται η λογική των αντικειμένων στα οποία μπορούν να οριστούν ιδιότητες χωρο-χρονικής μετάβασης ή/και πιο εξειδικευμένα «λογικά σενάρια», που εισάγονται με τη βοήθεια κατάλληλου κώδικα και εκτελούνται ανάλογα με την αλληλεπίδραση του χρήστη. Κλασικά παραδείγματα αποτελούν τα προγράμματα Flash και Director, που αναπτύχθηκαν αρχικά από την εταιρία Macromedia (και τα δύο), η οποία στη συνέχεια αγοράστηκε από την Adobe. » (Δημουλάς,2015).

1.2 Σύνδεση εικόνας και κειμένου

Ένα ζήτημα το οποίο προωθεί τις καινούριες προοπτικές και διαστάσεις της εικονογράφησης και το οποίο αποτελεί κομμάτι ερευνών, συζητήσεων και τοποθετήσεων είναι αυτό το οποίο αφορά τη σχέση εικόνας και κειμένου. Ανάμεσα στους πιο βασικούς λόγους αύξησης της εικονογράφησης είναι η είσοδος των υπολογιστών σε όλους τους τομείς στην σύγχρονη καθημερινότητα των ανθρώπων, η ολοένα και περισσότερο αυξανόμενη τάση του σύγχρονου ανθρώπου για επικοινωνία με εικονιστικό τρόπο και η κυριαρχία πλέον της εικόνας σε όλα τα επίπεδα αλλά και μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Η εικονογράφηση διαχωρίζεται σε ερμηνευτική και αφηγηματική, αυτό σημαίνει ότι είτε ενισχύει εννοιολογικά το κείμενο καθώς λαμβάνει διευκρινιστικό ρόλο και βοηθητικό χαρακτήρα είτε λειτουργεί συνοδευτικά με το κείμενο όπου «αναμεταδίδει» απλά ό,τι και αυτό. Ωστόσο σημειώνεται και περίπτωση εικόνα και κείμενο να συνεργάζονται με αποτέλεσμα την ανάδειξη της αισθητικής και ενός ευρύτερου χαρακτήρα μήνυμα. Σύμφωνα με τον Κιτσαρά (Κιτσαράς, Γ. 1993) ο εικονογράφος είναι αυτός ο οποίος καλείται να επιλέξει το είδος της εικονογράφησης άλλοτε ως μέσο δημιουργικής έκφρασης και άλλοτε ως μέσο στατικής έκθεσης. «Η εικόνα λειτουργεί με κανόνες διαφορετικούς από τους κανόνες της γλώσσας, καθώς **α)** δεν απαιτεί την επεξεργασία των εννοιών που απαιτεί η γλώσσα για την κατανόησή της **β)** έχει μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας για την ανάγνωσή της **γ)** παρέχει τη δυνατότητα συμμετοχής του θεατή μέσα από τον εικονιστικό κώδικα ανάγνωσης **δ)** ο εικονιστικός κώδικας ανάγνωσης στηρίζεται σε μια λιγότερο αυστηρή σύνταξη απ' ότι η γλώσσα.» (Ξενοπούλου, 2018).

Όπως αναφέρει η Τσιλιμένη (2007) η θέση της εικόνας διέρχεται διάφορα στάδια. Το κείμενο ενδυναμώνει με την εικόνα αλλά και οι εικόνες από αυτό. Οπτικός και γραπτός «λόγος» συνταιριάζονται και η ισοτιμία από ποσοτική εξελίσσεται σε λειτουργική και ποιοτική. Κείμενο και εικόνα μολονότι αποτελούν δύο διαφορετικά συστήματα επικοινωνίας, λειτουργούν παράλληλα και μεταδίδουν μήνυμα. Ο τρόπος αναφοράς της εικόνας στο κείμενο επηρεάζει τον τρόπο ερμηνείας του κειμένου από τον αναγνώστη και το αντίθετο. Γενικά, οπτικό και προφορικό μήνυμα σημαίνουν πολύ περισσότερα απ' όσα είχαν πρόθεση εικονογράφος και συγγραφέας ή

δημιουργός.(Τσιλιμένη,2007) Σε αρκετές περιπτώσεις η εικόνα μπορεί να αποκαλύπτει το περιεχόμενο του κειμένου και να προϊδεάζει τον αναγνώστη.

Για αυτό η Ξενοπούλου αναφέρει ότι «Η εικόνα λειτουργεί με κανόνες διαφορετικούς από τους κανόνες της γλώσσας, καθώς: **α)** δεν απαιτεί την επεξεργασία των εννοιών που απαιτεί η γλώσσα για την κατανόησή της **β)** έχει μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας για την ανάγνωσή της **γ)** παρέχει τη δυνατότητα συμμετοχής του θεατή μέσα από τον εικονιστικό κώδικα ανάγνωσης **δ)** ο εικονιστικός κώδικας ανάγνωσης στηρίζεται σε μια λιγότερο αυστηρή σύνταξη απ' ότι η γλώσσα.» (Ξενοπούλου, 2018).

Σημαντικός ωστόσο παράγοντας στην ανάγνωση μιας εικόνας και ενός κειμένου αποτελεί η προσωπική εστίαση του αναγνώστη και αυτό διότι κάθε αναγνώστης εστιάζει σε διαφορετική ζώνη της εικόνας. Επιπλέον, η υποδοχή του αναγνώστη επηρεάζεται από τα σημεία της εγγενούς αναντιστοιχίας μεταξύ εικόνας και κειμένου. Πιο συγκεκριμένα αν τα «κενά» που αφήνει η εικόνα και εκείνα που αφήνει το γραπτό κείμενο βρίσκονται σε διαφορετικό αφηγηματικό σημείο, τότε ενισχύεται μια πιο συγκεκριμένη ανάγνωση του έργου (Παπαδημητρίου,2013). Η Καλογέρου αναφέρει ότι κατά τον Nodelman οι εικόνες με βασικό χαρακτηριστικό την ελκυστικότητα ελκύουν πιο γρήγορα τον αναγνώστη/ δέκτη. Έπειτα αφού έχει διαβαστεί το κείμενο ο αναγνώστης επιστρέφει στην εικόνα ως επιβεβαίωση των όσων διάβασε. Ο διαφορετικός τρόπος σκέψης είναι βασική προϋπόθεση την οποία εικόνα και γραπτός λόγος επιθυμούν. Ωστόσο αφού αυτά τα δύο συμπορεύονται δεν μπορεί να αποφευχθεί κατά την ανάγνωση η ανακάλυψη στρατηγικών κοινής προσέγγισης και αμφίπλευρης επικοινωνίας (Καλογέρου, 2019).

Ο Barthes συσχέτισε την εικόνα με το κείμενο σύμφωνα με 3 τρόπους. Ο πρώτος τρόπος ονομάζεται «Αγκίστρωση» (anchorage) όπου το κείμενο έπεται της εικόνας. Αυτό συμβαίνει για να δοθεί έμφαση στην αντίληψη του αναγνώστη και να μπορέσει ο αναγνώστης/θεατής να ερμηνεύσει σωστά την οπτική αναπαράσταση. Ο δεύτερος τρόπος είναι η «εικονογράφηση» (illustration) στον οποίο προηγείται το κείμενο και έπειτα έρχεται η εικόνα να το απεικονίσει. Ο τρίτος τρόπος είναι η «αλληλοσυμπλήρωση»(relay) στην οποία κείμενο και εικόνα λειτουργούν συνδυαστικά για να περάσουν το μήνυμα στον αναγνώστη/ θεατή(Ξενοπούλου, 2018).

Οι Kress & Van Leeuwen σημειώνουν σχετικά με την θεωρία του Barthes ότι έχει παραληφθεί ένα αρκετά σημαντικό στοιχείο. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρουν ότι παρ'όλο που οι εικόνες αποτελούν ένα ξεχωριστό δομημένο και οργανωμένο μήνυμα για τον δέκτη, οι ίδιες δεν εξαρτώνται από το γραπτό κείμενο όσο και αν συνδεούνται με αυτό. Το κείμενο και εικόνα αποτελούν υποχρεωτικά και πολύ σημαντικά κομμάτια της επικοινωνίας στην ζωή χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το ένα θα εξαρτάται απαραίτητα από το άλλο(Ξενοπούλου, 2018).

Η Κάνιστρα διακρίνει τρεις περιπτώσεις σύνδεσης της εικόνας με το κείμενο. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη περίπτωση οι εικόνες και το κείμενο πρέπει να μην απέχουν νοηματικά το ένα από το άλλο με λειτουργία συμπληρωματική ή επεξηγηματική. Στην δεύτερη περίπτωση υφίσταται το «Σιωπηλό Βιβλίο» όπου κυρίαρχες είναι οι εικόνες και το μήνυμα περνά μέσω αυτών. Η τρίτη περίπτωση αφορά το «παράξενο βιβλίο» όπου κείμενο και εικόνα συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους και το νόημα αποδίδεται συμπληρωματικά μέσω των δύο. Αυτό σημαίνει ότι εάν ένα από τα δύο χαθεί υφίσταται έλλειψη στην μεταφορά του μηνύματος στον δέκτη(Ξενοπούλου, 2018).

Σύμφωνα με τον Nodelman(2009) «εικόνες και λέξεις αντιμάχονται μεταξύ τους, συγγραφείς και εικονογράφοι μεταδίδουν διαφορετικές πληροφορίες, κείμενα και εικονογραφήσεις βρίσκονται σε μια ειρωνική σχέση μεταξύ τους: οι λέξεις μας λένε αυτά που δεν λένε οι εικόνες και οι εικόνες μας δείχνουν αυτά που δεν μας λένε οι λέξεις». Τα δύο αυτά στοιχεία ισχυρίζετε ότι λειτουργούν καλύτερα όχι όταν συμπληρώνουν ή αντιγράφουν το ένα το άλλο, αλλά όταν αντιμάχονται και παραθέτουν τα διαφορετικά τους χαρακτηριστικά για να δώσουν και διαφορετικές πληροφορίες(Ξενοπούλου, 2018).

Συμπερασματικά καταλήγουμε στο ότι η εικόνα πλέον φαίνεται να μην έχει τον διακοσμητικό ή απλό συνοδευτικό ρόλο που είχε παλιότερα αποκτώντας έτσι έναν αυτόνομο χαρακτήρα. Αντιθέτως, παρατηρούμε ότι το κείμενο είναι αυτό το οποίο πολλές φορές προσπαθεί να επεξηγήσει ή να προσθέσει πληροφορίες για την εικόνα. Το τελικό αποτέλεσμα εξαρτάται από την συνεργατική σχέση που έχουν τα δύο αυτά μέρη μεταξύ τους αλλά βασικό ρόλο διαδραματίζουν οι αλληλεπιδράσεις και η προσωπική προσέγγιση του αναγνώστη/ δέκτη.

1.3 Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Ο όρος Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αναφέρεται στο σύνολο των λογισμικών και διάφορων υπηρεσιών ως κομμάτι της τεχνολογίας η οποία αποτελεί βάση των παραπάνω. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν στους χρήστες να διαμοιράζονται περιεχόμενο, να επικοινωνούν διαδικτυακά, να αλλάζουν απόψεις και να συνδιαλέγονται σε κάθε είδος κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Πρόκειται για διαδραστική επικοινωνία που περιλαμβάνει κείμενο, ήχο, εικόνα, βίντεο και άλλα μέσα ξεχωριστά ή σε συνδυασμό.

Στην Αγγλική γλώσσα υφίσταται ο όρος «Social Media» όπου χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά πριν από περίπου 30 χρόνια. Το 1994 δημιουργήθηκε η Matisse η οποία ήταν πλατφόρμα διαδικτυακής ενημέρωσης και ήταν η πρώτη μορφή εμπορικού διαδικτύου. Φυσιολογικό και επόμενο είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στις μέρες μας να έχουν εξελιχθεί τόσο, ώστε έχουν καταστεί από τις σημαντικότερες εφαρμογές του παγκόσμιου ιστού (Πεχλιβάνου, 2023).

Μια από τις πρώτες προσπάθειες ορισμού του όρου Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης πραγματοποιήθηκε το 2010 με τους Kaplan και Haenlein οι οποίοι εστίασαν την προσοχή τους κυρίως στο γεγονός της ανάδυσης του web 2.0 και της παραγωγής περιεχομένου από τους χρήστες με σκοπό να διατυπώσουν έναν ορισμό. Έτσι κατέληξαν ότι τα μέσα κοινωνικής Δικτύωσης χαρακτηρίζονται ως το σύνολο εφαρμογών στο διαδίκτυο, οι οποίες έχουν ως βάση τα ιδεολογικά και τεχνολογικά θεμέλια του web2.0 και επιτρέπουν τη δημιουργία και την ανταλλαγή περιεχομένου που παράγεται από τον χρήστη (Καϊμάκη, 2022).

Σύμφωνα με την Καϊμάκη, οι Howard και Parks το 2012 συνδύασαν τρία στοιχεία έτσι ώστε να διατυπώσουν έναν πλησιέστερο ορισμό. Έτσι συνδύασαν:

1. Την πληροφοριακή υποδομή και τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν για την παραγωγή και τον διαμοιρασμό περιεχομένου.
2. Το περιεχόμενο που λαμβάνει την ψηφιακή μορφή προσωπικών μηνυμάτων, ειδήσεων, ιδεών και πολιτιστικών προϊόντων.
3. Τους ανθρώπους, τους οργανισμούς και τις βιομηχανίες που παράγουν και καταναλώνουν ψηφιακό περιεχόμενο.

Έτσι, με βάση αυτά καταλήγουμε στο ότι ο συγκεκριμένος ορισμός περιλαμβάνει τα πάντα και άρα υπάρχει η δυνατότητα κατηγοριοποίησης ως μέσο κοινωνικής δικτύωσης σχεδόν τα πάντα(Καϊμάκη, 2022).

Σύμφωνα με τους Aichner and Jacob (2015), ο όρος «Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης» θα μπορούσε να παρομοιαστεί ως όρος ομπρέλα καθώς συμπεριλαμβάνει διαφόρων μορφών διαδικτυακούς τύπους. Μερικά ενδεικτικά παραδείγματα διαδικτυακών πλατφορμών που αποτελούν μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι τα ιστολόγια, τα φόρουμ, τα επιχειρηματικά δίκτυα και τα κοινωνικά δίκτυα επιχειρήσεων, τα ηλεκτρονικά ημερολόγια και τα μπλογκ, η κοινή χρήση οπτικοακουστικού υλικού διαδικτυακά, η διαδικτυακή δημοσίευση κριτικής (για προϊόντα ή υπηρεσίες), ακόμη και τα Social gaming ή virtual World.«Έτσι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης λαμβάνουν πολύ περισσότερες προεκτάσεις, καθώς εκτός από την προσωπική χρήση μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητας ή σε συγκεκριμένους κλάδους, όπως αυτός του μάρκετινγκ και της διαφήμισης» (Aichner and Jacob, 2015).

Σύμφωνα με τον Mayfield (2018) τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατέχουν ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά. Το πρώτο είναι η συμμετοχή (participation) όπου τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ενθαρρύνουν τους χρήστες τους στον σχολιασμό αλλά και την συνεισφορά. Δεύτερο χαρακτηριστικό αποτελεί η Διαφάνεια (openness) το οποίο αφορά τις περισσότερες υπηρεσίες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης οι οποίες είναι ανοιχτές για συμμετοχή και ανατροφοδότηση. Η συνομιλία (conversation) όπου τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν συνομιλία διπλής κατεύθυνσής και δεν είναι μόνο μετάδοση (broadcasting) του περιεχομένου στο κοινό. Η κοινότητα (Community) η οποία παροτρύνει την δημιουργία ομάδων/κοινοτήτων με κοινά ενδιαφέροντα. Η συνεκτικότητα (Connectedness) όπου μέσω των συνδέσεων με άλλες ιστοσελίδες, πόρους και ανθρώπους τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναπτύσσουν την σύνδεση και συνεκτικότητα τους.

Πολλά μέσα κοινωνικής δικτύωσης συναντώνται στην σύγχρονη πραγματικότητα και η εμφάνιση νέων αυξάνεται ολοένα και περισσότερο δραματικά. Υφίστανται πολλές μορφές κοινωνικής δικτύωσης όπως είναι οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, blogging, ανταλλαγή πολυμέσων. Πολλοί από τους ερευνητές θέτοντας διαφορετικές βάσεις ο καθένας προσπάθησαν να κατηγοριοποιήσουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι

Karlan & Heinlein (2010) βασισμένοι στα Social Media, την κοινωνικής διεργασίας και την θεωρίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης, οι Boyd & Ellison (2008) βασισμένοι στην αλληλεπίδραση και την κοινωνικοποίηση που προσφέρει κάθε μέσο, ο Owyang (2009) βασισμένος στις δυνατότητες του κάθε μέσου. Παρακάτω παρουσιάζονται κάποιες από αυτές τις κατηγοριοποιήσεις.

Οι Karlan & Heinlein (2010) σύμφωνα με την Κουτσογιαννοπούλου διακρίνουν 6 βασικές κατηγορίες Social Media βασισμένοι σε 2 κύρια στοιχεία των Social Media, την κοινωνική διεργασία και την θεωρία των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Άρα, προκύπτουν οι συγκεκριμένες κατηγοριοποιήσεις:

1. Συνεργατικά έργα (collaborative Projects) : Όπως αναφέρει και ο Allen (2011) σε αυτήν την κατηγορία κατατάσσονται οι ιστοσελίδες στις οποίες οι χρήστες τους δουλεύουν, επεξεργάζονται και προσθέτουν κείμενο συνεργατικά αλλά όλοι με έναν συγκεκριμένο στόχο και με το ίδιο θέμα. Η συλλογική προσπάθεια πολλών παραγόντων είναι πάντα πιο αποτελεσματική από ότι μια μεμονωμένη. Έτσι, τα συνεργατικά έργα κατηγοριοποιούνται και τα ίδια σε όλα wikis και τα social bookmarking όπου τα wikis αποτελούν τις ιστοσελίδες εκείνες (wikipedia) όπου οι χρήστες μπρούν να προσθέσουν, να επεξεργαστούν η ακόμα και να αφαιρέσουν ένα περιεχόμενο του κειμένου. Τα social bookmarking (κοινωνική σελιδοσήμανση) αφορούν σελίδες όπου είναι εφικτή η συλλογή, κατάταξη, σχολιασμός, διαμοιρασμός και η επισήμανση ιστοσελίδων που οι χρήστες θεωρούν ενδιαφέρουσες. Τέτοιες σελίδες είναι οι Delicious και Reddit, ιστοσελίδες όπως το Digg. Σύμφωνα με τους Karlan & Heinlein, 2010) τα συνεργατικά έργα τείνουν να χαρακτηρίζονται ως τα πιο σημαντικά στο διαδίκτυο καθώς αποτελούν την κύρια πηγή πληροφόρησης για τους χρήστες (Κουτσογιαννοπούλου,2013).

2. Ιστολόγια (blogs) : Τα ιστολόγια θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι μια ηλεκτρονική μορφή περιοδικών (on line). Τα ιστολόγια αφορούν τους διαδικτυακούς τόπους όπου οι χρήστες καταχωρούν κείμενα όπως απόψεις, ημερολόγια ή και προσωπικές πληροφορίες. Στην σύγχρονη πραγματικότητα τα πλέον δημοφιλή ιστολόγια blogs είναι το Blogger και το Twitter (Κουτσογιαννοπούλου,2013).

3. Κοινότητες Περιεχομένου (content communities) : Στις Κοινότητες περιεχομένου οι χρήστες δεν είναι υποχρεωμένοι να δημιουργήσουν λογαριασμό για τις χρησιμοποιήσουν. Οι κοινότητες περιεχομένου είναι ο διαδικτυακός τόπος όπου είναι

εφικτός ο σχλισμός και οι χρήστες κανουν διαμοιρασμό του περιεχομένου τους : Βίντεο, εικόνες, φωτογραφίες. Παραδείγματα κοινοτήτων περιεχομένου αποτελούν το YouTube , το Pinterest , το Flickr. Οι κοινότητες αυτές φέρουν αμέτρητη απήχηση και ειδικά το YouTube με πάνω από 100 εκ παρακολουθημένα βίντεο την ημέρα. Χαρακτηρίζονται ως οι πιο αποτελεσματικές κοινότητες όσον αφορά την επικοινωνία των επιχειρήσεων με τους καταναλωτές(Κουτσογιαννοπούλου,2013).

4. Ιστοσελίδες Κοινωνικής Δικτύωσης (Social Networking Sites) : Σύμφωνα με τον Won Kim & al (2010) οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν εικονικές κοινότητες αφού αφού επιτρέπουν στον χρήστη τον on line μοιρασμό περιεχομένου. Το Facebook και το My space είναι οι πιο δημοφιλείς και πιο διαδεδομένες ιστοσελίδες(Κουτσογιαννοπούλου,2013).

5. Εικονικοί Κόσμοι (Virtual Worlds) : Οι εικονικοί Κόσμοι είναι ουσιαστικά ένα τρισδιάστατο περιβάλλον ή μια εικονική πραγματικότητα καθώς οι χρήστες μπορούν να εμφανιστούν σε αυτο μέσω κάποιον ειδώλων και να αλληλεπιδράσουν όπως ίσως να έκαναν και στην πραγματικότητα. Οι εφαρμογές αυτές διακρίνονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες, η πρώτη κατηγορία είναι τα παιχνίδια εικονικής πραγματικότητας (virtual games world) όπως το World of War craft και η δεύτερη είναι οι εικονικοί κοινωνικοί κόσμοι όπως το Second Life(Κουτσογιαννοπούλου,2013).

Η πιο πρόσφατη κατηγοριοποίηση έγινε απο τον Frédéric Cavazza το 2011, (Κουτσογιαννοπούλου,2013) οποίος θεωρεί πως τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης είναι σαν ένα πλούσιο οικοσύστημα με αέναη ανάπτυξη και εξέλιξη.Έτσι, ο Frédéric Cavazza θέτει στο επίκεντρο του σχεδίου του το Facebook και την Google και κατηγοριοποιεί τα υπόλοιπα σε :

1. Δημοσιεύσεις (Publish) : ιστολόγια, wikis για παράδειγμα Twitter, Wikipedia.
2. Διαμοιρασμός (Share): YouTube, Flickr, Digg.
3. Συζήτηση (Discuss): forums, εργαλεία κοινωνικής αναζήτησης όπως τα 4Chan, Mahalo
4. Εμπόριο (Commerce): περιλαμβάνονται λύσεις για reviews πελατών (BazaarVoice), κοινότητες συστάσεων (Polyvore), εντοπισμένα κουπόνια (Groupon).
5. Τοποθεσία (Location): τοπικά κοινωνικά δίκτυα (Loopt), events sharing (Eventful,

Patrasevents).

6.Δίκτυο (Network): Hi5, My Life, Ning.

7.Παιχνίδια (Games).

Social Media Landscape

Εικόνα 2: Κατηγοριοποίηση των Social Media κατά Cavazza(2011).

Πηγή :<https://fredcavazza.net/2008/06/09/social-media-landscape/>

Αξιοσημείωτη είναι και η κατηγοριοποίηση των χρηστών στην έρευνα της Forester Research (2010), που αφορούσε την χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ανέδειξε 6 ξεχωριστούς τύπους χρηστών στα social media:

- Δημιουργός (creator): Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι ενεργοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρήστες οι οποίοι αναρτούν φωτογραφίες, βίντεο, blogs, συμμετέχουν σε φόρουμ και συζητάνε.

- Κριτής (critic): Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι χρήστες οι οποίοι αλληλεπιδρούν και αντιδρούν στο δημοσιευμένο περιεχόμενο των υπολοίπων κάνοντας σχόλια.
- Συλλέκτης (collector) : Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι χρήστες οι οποίοι οργανώνουν περιεχόμενο για τον εαυτό τους ή τους άλλους με τη χρήση RSS feeds¹³, bookmarking.
- Joiner: Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι χρήστες που συνδέονται σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook.
- θεατής (spectator): Αυτή είναι η πιο κοινή κατηγορία χρήστη. Καθώς Spectator είναι ο χρήστης που διαβάζει τα blogs, τις απόψεις των χρηστών που δημιουργούν βίντεο (π.χ.: το YouTube), διαβάζει συζητήσεις σε φόρουμ, ακούει podcasts και συχνά αναζητήσεις για σχόλια των χρηστών και επισκεπτών.
- Ανενεργός χρήστης(Inactivate): Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι άνθρωποι που δεν χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και περιορίζονται στην απλή χρήση του διαδικτύου (Κουτσογιαννόπουλου, 2013:43).

Αξιοπρόσεκτο είναι συνεπώς ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαμορφώνουν τους χρήστες με βάση τον βαθμό αλληλεπίδρασης τους με το περιεχόμενο, την ενεργή συμμετοχή στις αναρτήσεις και πώς τις διαμορφώνουν, καθώς επίσης εάν και πόσο τις παρακολουθούν.

1.4 Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η διασύνδεση με την λογοτεχνία του Instagram

Αναπόσπαστο κομμάτι της ευρύτερης πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας μας αποτελεί η λογοτεχνία η οποία αντιμετωπίζει και αυτή τις επιδράσεις οι οποίες επέρχονται από την ψηφιακότητα. Πραγματοποιούνται ριζικές αλλαγές και ανακατατάξεις στον τρόπο γραφής, δημοσίευσης, έκδοσης, ανάγνωσης, κριτικής αλλά και μελέτης των κειμένων(Μπουντίδου, 2023).

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αποτελούν πλέον σημαντικό πεδίο στην σύγχρονη καθημερινότητα του ανθρώπου. Η επικοινωνία, η διάδοση πληροφοριών, η ανταλλαγή απόψεων, σχολίων καθώς και οπτικοακουστικού υλικού είναι κάποιοι από τους τρόπους αξιοποίησης των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Παρούσα στην νέα καθημερινότητα των ανθρώπων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης φαίνεται να είναι και η Λογοτεχνία (Ποίηση, Λογοτεχνικά Κείμενα, Αποφθέγματα, μυθοπλασία) . Ο Ρουμελιώτης αναφέρει πως «στο πλαίσιο της νέας αυτής διαδικτυακής πραγματικότητας, παρατηρείται πως αναδεικνύονται και επικρατούν σύντομες μορφές γραπτού λόγου, ως απόρροια της ταχύτητας που χαρακτηρίζει την καθημερινότητα των ανθρώπων.» (Ρουμελιώτης,2022).

Βασικό πλεονέκτημα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αποτελεί η ελευθερία πρόσβασης χώρου και χρόνου ως προς τη δημοσίευση ή την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων. Τα Μέσα Κοινωνικής δικτύωσης μέσω της διαρκούς συνδεσιμότητας, δίνουν την δυνατότητα παρέμβασης και διαλόγου στους συμμετέχοντες οι οποίοι απαντούν με νέα σχόλια, απαντήσεις, ιδέες. Η λογοτεχνία δείχνει να προσεγγίζει με γοργούς σχετικά ρυθμούς την ηλεκτρονική κειμενικότητα, τον πληροφορικό γραμματισμό, την γλωσσική επεξεργασία αλλά και την επεξεργασία κειμένου.

Σύμφωνα με την Ακριτίδου (2015) οι ψηφιακές εκδόσεις και άρα λογοτεχνικά έργα, αποτελούν κομμάτι των ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών θέτοντας στο επίκεντρο τον τρόπο πρόσληψης των κειμένων σε ανοιχτές και επεκτεινόμενες διαστάσεις όπως είναι για παράδειγμα η προσθήκη ήχου και εικόνας. Η πολυτροπικότητα (ή πολυμεσικότητα / διαμεσικότητα / υπερμεσικότητα) και η υπερκειμενικότητα αποτελούν κύρια γνωρίσματα των ψηφιακών κειμένων. Στην περίπτωση των πολυμέσων συλλειτουργούν πολλά επικοινωνιακά μέσα π.χ. κείμενο, εικόνα, ήχος. Ο χαρακτηρισμός «πολυμεσική» για την αφήγηση αναφέρεται στις τεχνικές ήχου ή κινούμενης εικόνας με ήχο, κινούμενων σχεδίων ή οποιασδήποτε

άλλης μορφής υλικού που υφίσταται μόνο ως μορφή ηλεκτρονικού αρχείου. Ο όρος υπερμέσα (hypermedia) εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '90, παράλληλα με το «υπερκείμενο» και αποτελεί φυσική επέκταση του όρου "υπερκείμενο", στον οποίο ήχος, βίντεο, απλό και μη γραμμικό κείμενο (υπερσύνδεσμοι) συνυπάρχουν και λειτουργούν συνεργατικά ώστε να δημιουργήσουν ένα μη γραμμικό μέσο πληροφοριών.(Βακάλη, σημειώσεις μαθήματος«Πολυμεσικές και ψηφιακές εφαρμογές δημιουργικής γραφής»).

Η λογοτεχνία φαίνεται να εμφανίζεται αρκετά στο διαδικτυακό χώρο του instagram έχοντας ως βάση την ποίηση δηλαδή την αναπαραγωγή στίχων η οποία όμως περιορίζεται σε μεμονωμένα και αποσπασματικά κείμενα. Τα κείμενα αυτά συχνά έχουν την μορφή αποφθεγμάτων και κύριος σκοπός τους κατα κύριο λόγο είναι να διεγείρουν το ρομαντικό αίσθημα του αναγνώστη. Ο Ρουμελιώτης αναφέρει ότι το είδος που είναι πιο δημοφιλές στο κομμάτι της πεζογραφίας είναι η λεγόμενη μικρομυθοπλασία ή «διήγημα αστραπή», που στα αγγλικά αποδίδεται με τον όρο «flash fiction» (Ρουμελιώτης,2022). Αυτός ο όρος αναφέρεται σε ένα κείμενο υπερβολικά μικρής έκτασης το οποίο διαβάζεται σε μικρό χρονικό διάστημα.

Παρόλα αυτά το κείμενο αυτό δεν είναι δεδομένο ότι προέρχεται απο κάποιο εκτενέστερο έργο αλλά μπορεί να αποτελεί και ένα αυτοτελές και παράλληλα άρτια δομημένο συγγραφικό κομμάτι.

Ετσι αντιλαμβανόμαστε ότι οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής που έχουν οι σημερινοί πολίτες θέλουν την διαδικτυακή ανάγνωση να είναι όσο πιο σύντομη γίνεται. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως παράλληλα οι χρήστες στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, θα πρέπει να είναι καθημερινά ενεργοί με αποτέλεσμα να μην χάνετε η εγρήγορση των ακολούθων. Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής, είναι η δημιουργία πρόχειρων κειμένων που δεν έχουν δεχθεί επιμέλεια(Ρουμελιώτης,2022).

1.5 Λογοτεχνία και Λογοτέχνες σε ψηφιακή αρχειακή συλλογή

Αρχειακές συλλογές σε ψηφιακή μορφή υφίστανται σε διεθνές επίπεδο και πιο συγκεκριμένα αποτελούν ανοικτής πρόσβασης αρχεία/ συλλογές οι οποίες χωρίζονται σε 3 κατηγορίες :

- 1) Προσωπικές οι οποίες αφορούν τους συγγραφείς και ποιητές 19ου και 20ου αιώνα.
- 2) Θεματικές- Τοπικές-Εθνικές
- 3) Οπτικοακουστικές ή πολυμεσικές οι οποίες εμπεριέχουν ηχογραφημένα αρχεία, συνεντεύξεις, αναγνώσεις ή σε ψηφιακές βιβλιοθήκες και αποθετήρια όπως είναι για παράδειγμα τα Europeana, Gallica και Internet Archive (Κατσιγιάννης & Καγιαλής, 2023).

Αξιοσημείωτες είναι δύο ψηφιακές συλλογές Ελλήνων που έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί στο παρελθόν αλλά και σήμερα.

1.5.1 Ψηφιακό Αρχείο Νίκου Καζαντζάκη

Το ψηφιακό αρχείο του Νίκου Καζαντζάκη είναι ένα από τα μεγαλύτερα στην Ελλάδα με πυρήνα τις επιστολές του Καζαντζάκη μαθητικά τετράδια, λευκώματα και προσωπικά είδη, καθώς και περιουσιακά συμβόλαια του Μιχαήλ Καζαντζάκη στα κατάλοιπα του πατέρα του Γ. Ανεμογιάννη (Μπουντίδου, 2023). Στη συνέχεια έγινε εισαγωγή των βιβλίων του, κείμενα που δημοσιεύσε σε αρχικό στάδιο σε περιοδικά εφημερίδες καθώς και το προσωπικό του αρχείο το οποίο και παραχώρησε η σύζυγος του Ελένη Σαμίου. Σημαντικό ρόλο είχαν και οι δωρεές ιδιωτών και ανθρώπων του πνεύματος που κατείχαν κάποιο στοιχείο της ζωής και του έργου του Καζαντζάκη και τα οποία συγκρότησαν ολοκληρωτικά την συλλογή του με 50.000 τεκμήρια. Τα τεκμήρια αυτά ήταν ως εξής ταξινομημένα :

- **Επιστολές** : πάνω από 7.000 αντικείμενα της συλλογής -επιστολές, επιστολικά δελτάρια και τηλεγραφήματα η αλληλογραφία Νίκου και Ελένης Καζαντζάκη, με οικείους, φίλους, λογοτέχνες, ανθρώπους των γραμμάτων και της τέχνης, σημαντικές προσωπικότητες της εποχής και θαυμαστές από όλο τον κόσμο).
- **Ολόγραφα - Αυτόγραφα** : χειρόγραφα και δακτυλογραφημένα κείμενα, υπογεγραμμένα ή αποδιδόμενα στον Καζαντζάκη, χειρόγραφες σημειώσεις, ημερολόγια συγγραφής, διάφορα δοκίμια, πρωτόγραφα κείμενα ομιλιών.

- **Εκδόσεις - Άρθρα - Μελέτες :** εκδόσεις έργων του Καζαντζάκη, άρθρα και μελέτες του σε περιοδικά, εκδόσεις, άρθρα και μελέτες που έχουν γραφτεί με αντικείμενο τον ίδιο και το έργο του.

- **Δημοσιεύματα Τύπου:** άρθρα από το 1905 μέχρι σήμερα.

- **Φωτογραφίες:** προσωπικές φωτογραφίες, πορτραίτα, φωτογραφίες συγγενών, φίλων κ.ά.και από θεατρικές, κινηματογραφικές και τηλεοπτικές μεταφορές των έργων του.

- **Ηχητικά ντοκουμέντα:** ηχογραφήσεις με ομιλίες, θεατρικές ραδιοφωνικές παραστάσεις, συνεντεύξεις, εκδηλώσεις, ομιλίες και αφιερώματα.

- **Τεκμήρια κινούμενης εικόνας :** οπτικοακουστικό υλικό σε φιλμ και κασέτες.

- **Θεατρικό υλικό** όπως για παράδειγμα υλικό από παραστάσεις θεατρικών έργων ή διασκευασμένων για το θέατρο, τον κινηματογράφο και την τηλεόραση.

- **Έργα Τέχνης** όπως εικαστικά έργα ζωγραφικής, χαρακτικής, γλυπτικής κ.ά. εμπνευσμένα από το έργο και τον στοχασμό του.

- **Προσωπικά αντικείμενα** (Μπουντίδου,2023).

Στο πλαίσιο της συντήρησης, ανάδειξης και δημοσιοποίησης του αρχείου του συγγραφέα υλοποιήθηκε η ψηφιοποίηση, η τεκμηρίωση και η ανάδειξη του. Η προβολή του αρχειακού υλικού και η πρόσβαση στο ευρύ κοινό πραγματοποιείται μέσω ιστοσελίδας με την δημιουργία του πολυμεσικού δίσκου «Νίκος Καζαντζάκης. Η ζωή και το έργο» ή ψηφιακών εφαρμογών. Το αρχείο είναι εύκολα προσβάσιμο μέσω της βιβλιοθήκης στο Μουσείο του Καζαντζάκη. Το Μουσείο Καζαντζάκη προβάλλεται και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης Facebook, Instagram, Twitter, YouTube κ.ά (Μπουντίδου,2023).

1.5.2 Ψηφιακό Αρχείο Καβάφη

Το μοναδικό αρχείο **Κ.Π. Καβάφη** αποτελεί κομμάτι και διαχειρίζεται απο το 2012 απο το Ίδρυμα Ωνάση(Μπουντίδου,2023). Περιλαμβάνει περισσότερα από 2.000 αρχειακά τεκμήρια τα οποία είναι:

α) χειρόγραφα ποιήματα του Καβάφη, έντυπες αυτοσχέδιες εκδόσεις, πεζός λογοτεχνικός λόγος, άρθρα, μελέτες και σημειώσεις του ποιητή.

β) το προσωπικό αρχείο του Κ. Π. Καβάφη με πλούσια αλληλογραφία, κείμενα και φωτογραφίες. Μια ενότητα στο αρχείο του αλεξανδρινού ποιητή αποτελεί και το Αρχείο Αλέκου και Ρίκας Σεγκοπούλου το οποίο εμπεριέχει πλούσια στοιχεία για και αρκετό υλικό για τον ποιητή αλλά και το αρχείο του περιοδικού ‘Αλεξανδρινή Τέχνη’. Σύμφωνα με την Μπουντίδου η ψηφιοποίηση του αρχείου ολοκληρώθηκε το 2017 και η δομή του αποτελείται από τρία βασικά αρχεία :

1. Έργο

2. Προσωπικό αρχείο και

3. Προσκτήσεις μετά το 2012

Όπως αναφέρει και η Μπουντίδου η «Η ιστοσελίδα «Αρχείο Καβάφη» επιτρέπει την περιήγηση στη γενική περιγραφή του αρχείου (αποστολή, αξία, αρχειονομική και φιλολογική προσέγγιση κ.ά.), τη βιογραφία και το σύνολο του έργου του ποιητή (συλλογές ποιημάτων), την αποτίμηση της αξίας του έργου του μέσα από την οπτική κορυφαίων ακαδημαϊκών), τις σχετικές με αυτό δράσεις και εκδηλώσεις». Η τεκμηρίωση του αρχείου είναι διαθέσιμη και στην Αγγλική Γλώσσα μιας και η εκπαιδευτική διάσταση του αρχείου Καβάφη απευθύνεται στο ευρύ Ελληνικό κοινό αλλά και σε διεθνές επίπεδο και πιο συγκεκριμένα στην επιστημονική κοινότητα. Η ψηφιακή αναπαραγωγή της χειρόγραφης καλλιτεχνικής γραμματοσειράς και τα Ψηφιακά Μαθήματα με τίτλο «Ξεκλειδώνοντας το Αρχείο Καβάφη: Πρόσωπα-Εικόνες-Ιστορίες» (Ίδρυμα Ωνάση, 2023β) στην ανοικτή εκπαιδευτική πλατφόρμα του Ίδρυματος (<https://classroom.onassis.org/>) αποτελούν Πρωτοποριακές εφαρμογές του αρχείου οι οποίες βοηθούν στον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής εμπειρίας και στην καλλιέργεια της λογοτεχνικής δημιουργίας εμπεριέχοντας πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό. Το Αρχείο Καβάφη εμφανίζεται και αναζητείται αρκετά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Ίδρυματος Ωνάση (Facebook, YouTube, Instagram).

1.6 Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης/ το διαδίκτυο και η διασύνδεση με το μάθημα της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση

Αναμφισβήτητο είναι πλέον πως η νέα γενιά συμβαδίζει άπταιστα με την πραγματικότητα και τις νέες ψηφιακές συνθήκες. Η εκπαίδευση με τη σειρά της έχει βαρύνουσα σημασία να διαμορφώσει νέα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα τα οποία να συμπίπτουν με τις νέες τεχνολογίες και τα πολυμέσα, με τις εξελίξεις που αφορούν την αφήγηση στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και το κομμάτι της λογοτεχνικής έκφρασης. Σε παλιότερο χρόνο τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και γενικά τα πολυμέσα αποτελούσαν «κακό» για την νέα γενιά καθώς της αποσπούσε την προσοχή από το σχολείο και δεν άφηνε περιθώρια ενασχόλησης με αυτό. Στον αντίποδα, παρατηρείται πως τα τελευταία χρόνια τα πολυμέσα όχι μόνο δεν αποτελούν αιτία «κακού» για την νέα γενιά αλλά συνιστά ένα σημαντικό κομμάτι στη διδασκαλία της εκπαίδευσης(Σαββέλη,2018).

Σύμφωνα με τον Piaget ο μαθητής/-τρια μαθαίνει σε ένα περιβάλλον γεμάτο από εξωτερικά ερεθίσματα. Το ίδιο το περιβάλλον δίνει στον μαθητή/-τρια την δυνατότητα εξέλιξης και κατασκευής της γνώσης με ενεργητικό ρόλο αφού μεταξύ τους υφίσταται αλληλεπίδραση. Οι κοινωνικο-πολιτισμικές θεωρήσεις αναφέρουν ότι η γνώση πραγματοποιείται σε ορισμένα πλαίσια και επικοινωνιακές περιστάσεις μέσω υλοποίησης των συνεργατικών δραστηριοτήτων. Συνεπώς, με δεδομένα τα παραπάνω η αξιοποίηση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης και γενικά των διαδικτυακών περιβαλλόντων συνάδει με τις αρχές που διέπουν τις σύγχρονες θεωρίες σχετικά με την μάθηση. Έτσι, μέσα από τον προβληματισμό, τον διάλογο, τις δημιουργικές συνθέσεις και τις γόνιμες αντιθέσεις η μάθηση καθίσταται βαθύτερη, ουσιαστικότερη και πολυφωνική, αυτές οι προϋποθέσεις καθίστανται απαραίτητες για την ορθή προσέγγιση και επαναδιαπραγμάτευση των λογοτεχνικών κειμένων (Σαββέλη, 2018).

Με τις διάφορες αλλαγές που γίνονται στον γραμματισμό (ψηφιακός, πολυμεσικός, πολυτροπικός) λόγω της μεγάλης εξέλιξης του διαδικτύου η έννοια του εγγράμμου ατόμου προσδιορίζεται με νέους τρόπους. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο το ίδιο το άτομο θα πρέπει να οικειοποιηθεί με καινούργιες μαθησιακές και κειμενικές πρακτικές. Συνεπώς, αν το σχολείο θέλει να συντρέξει με την κοινωνία, πρέπει να απαγκιστρωθεί από τον έντυπο λόγο και να διευκολύνει τον μαθητή να προσεγγίσει βιωματικά τα νέα κειμενικά είδη(Σαββέλη,2018). Το σχολείο σύμφωνα με τη

Σαββέλη θα πρέπει δώσει στον μαθητή τη δυνατότητα να κατανοήσει ότι ο τρόπος που αυτοπροσδιοριζόμαστε ή προσδιορίζουμε τους γύρω μας δεν επηρεάζεται μόνο από το κείμενο αυτό καθ'αυτό αλλά και από παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία (μορφή της γλώσσας, λεξιλόγιο, γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, κειμενικά είδη, προφορικότητα, γλώσσα του σώματος, αισθήσεις και την ιεράρχηση ή συλλειτουργία τους). Η ένταξη διαφορετικών αντικειμένων στη διδασκαλία κρίνεται εύστοχη καθώς ωθεί τους μαθητές/-τριες ώστε να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα και την πολυμορφία της κειμενικότητας. Ένα μεγάλο κεφάλαιο έρευνας συνεπώς αποτελεί η αξιοποίηση των Μέσων Κοινωνικής δικτύωσης στο μάθημα της λογοτεχνίας.

Σύμφωνα με τους Duffy & Bruns (2006) το κυριότερο όφελος που δίνουν τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης είναι ότι μπορούν να σταθούν προσβάσιμα σε οποιαδήποτε χωροχρονική στιγμή. Άρα, δεν υπάρχει κανένας περιορισμός στην επικοινωνία ούτε χρονικός, ούτε χωρικός αλλά ούτε και προσωπικός αφού ο καθένας έχει ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία για όλους, όποτε και για όσο ο καθένας το επιθυμεί. Δεδομένου αυτών υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία στην εκπαιδευτική διδασκαλία αφού άτομα με ψυχοσωματικά, ανήλικες μητέρες ή εργαζόμενα παιδιά δεν περιορίζονται και δεν αποκλείονται από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Επιπροσθέτως, αφού οι χρήστες είναι (συχνά) σε μόνιμη σύνδεση στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης παρακολοθούν τις νέες εξελίξεις, σχόλια, ιδέες οπότε αυξάνεται ο προβληματισμός, ο διάλογος, η κριτική σκέψη και η ελεύθερη έκφραση τα οποία με την σειρά τους καθιστούν την μάθηση βαθύτερη, ουσιαστικότερη και πολυφωνική. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν προϋποθέσεις απαραίτητες για την επαναδιαπραγμάτευση των λογοτεχνικών κειμένων(Σαββέλη,2018).

Πλεονέκτημα των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης αποτελεί το γεγονός ότι δίνεται στο άτομο η δυνατότητα συμμετοχής σε πολλές, διαφορετικές αλλά και παράλληλες κοινότητες. Έτσι, οι μαθητές/-τριες επικοινωνούν, ανταλλάσσουν και έρχονται σε επαφή με πληροφορίες διαφορετικής προέλευσης, ποιότητας και οπτικής γωνίας. Το γεγονός αυτό αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι για την συνεργατική μάθηση αλλά και την νοηματοδότηση ενός λογοτεχνικού κειμένου

Από σχετική έρευνα που διεξήχθη από την Μαριλένα Κακούλλη σε Λύκειο της επαρχίας Λεμεσού προκύπτει ότι λογοτεχνία στα κοινωνικά δίκτυα και λογοτεχνία ως αντικείμενα διδασκαλίας δεν έχουν κοινές κατευθυντήριες γραμμές. Πιο

συγκεκριμένα οι μαθητές/- τριες αναφέρουν ότι η ανάρτηση στίχων στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αποτελεί μια ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων με την οποία πολλές φορές οι ίδιοι ταυτίζονται και την παρουσιάζουν ως έναν τρόπο διαμοιρασμού μηνυμάτων μέσω αυτών (Κακούλλη, 2016). Στον αντίποδα στο σχολείο και ειδικότερα στην λογοτεχνία σύμφωνα με τους μαθητές και τις μαθήτριες που συμμετείχαν στην έρευνα κυριαρχεί η απομνημόνευση και η ανεύρεση μηνυμάτων. Η προαναφερθείσα έρευνα έδειξε ότι οι μαθητές/- τριες στην εκπαίδευση διδάσκονται κυρίως την ερμηνεία των λογοτεχνικών κειμένων, την πληροφορία και την ποιητική γλώσσα, στοιχεία τα οποία αποτελούν ζητούμενα προς διερεύνηση στα λογοτεχνικά κείμενα. Η λογοτεχνία στα κοινωνικά δίκτυα αποτελεί προσωπική ανάγνωση, ανταπόκριση, επικοινωνία και έκφραση στην οποία ο καθένας επιλέγει συνειδητά το περιεχόμενο της. Με αυτόν τον τρόπο προωθείται η αγάπη και η ευαισθησία που κατέχουν ο μαθητές/ -τριες για την λογοτεχνία καθώς έρχονται σε επαφή με συναισθήματα, νοήματα, εμπειρίες και σκέψεις που υπάρχουν βαθύτερα απο κάποιες άλλες.

Αρκετές είναι οι έρευνες οι οποίες έχουν αναδείξει ότι η αξιοποίηση των ΤΠΕ στο μάθημα της λογοτεχνίας είναι αναγκαία (Καλασαρίδου, 2018). Η αξιοποίηση του διαδικτύου στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και της λογοτεχνίας στα ψηφιακά περιβάλλοντα φέρει αρκετά οφέλη τα οποία έχουν αναλυθεί με μεγάλη επάρκεια. « Ήδη κάποιες τολμηρές εκπαιδευτικές εφαρμογές υπερβαίνουν τα συμβατικά δεδομένα στην αξιοποίηση των νέων μέσων στη λογοτεχνία και προτείνουν ανατρεπτικές εκδοχές προσέγγισής της, όπως ένα παιχνίδι εναλλακτικής πραγματικότητας.» (Σαββέλη,2018).

Σύμφωνα με έρευνα των Μαλαφάντη και Μουλά (2019) η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τον μιντιακό γραμματισμό είναι συντριπτική. Πιο συγκεκριμένα, ζητούν περαιτέρω επιμόρφωση πάνω σε αυτό το πεδίο καθώς αισθάνονται την γνωστική ανεπάρκεια που τους διακατέχει σε αυτό το κομμάτι της διδασκαλίας τους. Σε αυτό το σημείο επέρχεται στο φως και η διαφορά ηλικίας που σχετίζεται με το θέμα. Η κατάρτιση λοιπόν των εκπαιδευτικών παραμένει αβέβαιη έως ένα σημείο. Παρά την κατάλληλη ηλεκτρονική υποστήριξη και τα μέσα που κατέχουν οι εκπαιδευτικοί ακόμα αντιμετωπίζουν σχετικές δυσκολίες στη χρήση τους λόγω έλλειψης γνώσεων ή εμπειριών, ώστε να παρέχουν στους μαθητές τους τις ψηφιακές δυνατότητες και εμπειρίες που δικαιούνται (Μαλαφάντης, Μουλά, 2019).

Κάποιοι απο τους παράγοντες που επηρεάζουν την ενσωμάτωση του μιντιακού γραμματισμού στην διδακτική πράξη είναι η στάση των εκπαιδευτικών, το κατά πόσο δηλαδή τον θεωρούν υποχρεωτικό ή ακόμη και και η γνώμη των άλλων δηλαδή, το κατά πόσο ενθαρρύνονται από την κουλτούρα της εκπαιδευτικής κοινότητας (Lee, Cerreto & Lee, 2010).

1.7 Νέοι Μιντιακοί Γραμματισμοί- Λογοτεχνία και Ανάγνωση Νέων

Η νέα γενιά πλέον έχει αντικαταστήσει την ανάγνωση της λογοτεχνίας με τον ηλεκτρονικό γραμματισμό. Είναι λίγοι οι νέοι που διαβάζουν ένα λογοτεχνικό κείμενο για την δική τους απόλαυση, εμπειρία, ανάγκη. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι οτιδήποτε δεν λαμβάνουν από το ακαδημαϊκό και σχολικό τους περιβάλλον, το δέχονται από το διαδίκτυο, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και γενικά τα ψηφιακά μέσα (Ulmer,2002). Δεδομένων αυτών επόμενο είναι και ο χρόνος τον οποίον ασχολούνται με το ψηφιακό περιβάλλον να ξεπερνά και μάλιστα κατά πολύ τον χρόνο ενασχόλησης του με την λογοτεχνία (Μαλαφάντης, Μουλά, 2019).

Η λογοτεχνική ανάγνωση φαίνεται να περνά μια κρίση και να επέρχεται φθίνουσα πορεία για αυτήν. Παρόλο που τα βιβλία είναι εύκολα προσβάσιμα (Βιβλιοπωλεία, Βιβλιοθήκες) φαίνεται πως η ψηφιακή ανάγνωση και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ελκύουν περισσότερο τους αναγνώστες. Σύμφωνα με την PISA οι νεαρές ηλικίες που σχετίζονται με την ηλεκτρονική ανάγνωση (μηνύματα, συζητήσεις, απευθείας συνδέσεις, ειδήσεις, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά) καθίστανται πιο ικανοί στην ανάγνωση από αυτούς που ασχολούνται ελάχιστα με τη διαδικτυακή ανάγνωση (OECD, 2010).

1.8 Πως δημιουργούνται οι αφηγήσεις στο instagram

Η αφήγηση προκειμένου να εκσυγχρονίσει τα εκφραστικά της μέσα χρησιμοποιεί τα πιο σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία. Πιο συγκεκριμένα, αξιοποιούνται τα “Νέα Μέσα”(new media). Τα «νέα Μέσα» αναφέρονται σε ένα μεγάλο φάσμα μέσων τα οποία οφείλονται στην “ψηφιακή επανάσταση” των ηλεκτρολογικών υπολογιστών. (Βακάλη,Σημειώσεις μαθήματος). Σύμφωνα με την Τραικούδη «Συχνά στα λογοτεχνικά αρχεία παρουσιάζεται μια τάση της παρουσίασης του νοήματος μέσω από την ψηφιοποίηση adhoc , πρόκειται για μια τάση της εποχής που αφορά το υλικό τεκμήριο και την εμφάνιση και παρουσίαση που αυτό φέρει .Σύμφωνα με τον Hayden White η επεξεργασία αρχείων αλλά και ιστορικών πηγών απαιτεί μια δυναμική διαδικασία ώστε να συνιστά μια αφηγηματική μορφή. Είναι σημαντικό για να επιτευχθεί η ψηφιοποίηση διάφορων ειδών αρχείων ,πρέπει να μην διαπεραστεί η γραμμή ανάμεσα στην εμπειρία και την μνήμη του ψηφιακού υλικού. Με την αυξανόμενη παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου πρέπει να βρεθούν δημιουργικοί τρόποι ώστε να προκύψουν καινούριες ερμηνευτικές προσεγγίσεις , αφηγήσεις ή διάφορες εφαρμογές που θα προστεθούν στα ήδη υπάρχοντα αρχεία του παρελθόντος και να τα εμπλουτίσουν.» (Τραικούδη, 2022). Η δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων και ιστοριών μπορεί να καταστεί απλή η ακόμα και σύνθετη. Χρήσιμες για αυτήν την διαδικασία είναι οι διαφάνειες και οι εικόνες οι οποίες αντιστοιχούν σε μια αφήγηση αλλά και τα πολυμεσικά εργαλεία όπως είναι οι προηγμένες μορφές ήχου, οπτικών εφέ και εφέ μετάβασης. Με αυτόν τον τρόπο οι ιστορίες και οι αφηγήσεις στην σύγχρονη πραγματικότητα εμπεριέχουν μουσική, κινούμενη εικόνα, ηχογράφηση ενώ ταυτόχρονα υφίσταται και η εμπλοκή διαφόρων μορφών τέχνης. Η εμπλοκή αυτή και νέα πλέον τάση ονομάζεται πολυμεσική η διαμεσική αφήγηση.

Σύμφωνα με το Κέντρο Ψηφιακών Αφηγήσεων (Center of Digital Storytelling), πρέπει να ακολουθηθούν επτά ορισμένα σημεία (Robin, 2008: 223) τα οποία είναι :

1 Οπτική (Point of view): Το κεντρικό θέμα δίνεται με βάση την άποψη του συγγραφέα

2.Δραματικό ερώτημα (A dramatic question): Τίθεται ένα ερώτημα-κλειδί το οποίο θα εγείρει το ενδιαφέρον του δέκτη/θεατή και το οποίο απαντιέται στο τέλος της αφήγησης

3.Συναισθηματικό περιεχόμενο (Emotional content): Γίνεται χρήση και παρουσίαση σοβαρών θεμάτων τα οποία επικαλούνται τα συναισθήματα του κοινού και δημιουργείται μια σύνδεση της ιστορίας και αυτού.

4.Το χάρισμα της φωνής (The gift of your voice): Με μέσο την αφήγηση η ιστορία “ παίρνει πρόσωπο” και γίνεται καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου.

5. Η δύναμη του ήχου/μουσικής (The power of the soundtrack): Η ιστορία καθίσταται πιο όμορφη μέσω του ήχου και της μουσικής που την εμπλουτίζουν.

6.Οικονομία (Economy): Γίνεται χρήση μόνο των απαραίτητων στοιχείων της ιστορίας με αποτέλεσμα να μην προκαλείται κούραση του κοινού.

7.Ρυθμός της ιστορίας (Pacing): Ο ρυθμός με τον οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα της ιστορίας(επιλογή ρυθμού, επιβράδυνση ή επιτάχυνση) είναι σημαντικός για τη διατήρηση ενδιαφέροντος του θεατή.

Για την καλύτερη επιλογή ο δημιουργός οφείλει να γνωρίζει το κοινό στο οποίο απευθύνεται καθώς επίσης και τις προτιμήσεις του (Βακάλη,Σημειώσεις μαθήματος).

Τα Instagram stories παρουσιάστηκαν στη δημοφιλή social πλατφόρμα του instagram τον Αύγουστο του 2016. Σήμερα αριθμούν 300 εκατομμύρια ενεργούς χρήστες οι οποίοι μοιράζονται μεταξύ τους καθημερινά ιστορίες. Τα δομικά στοιχεία από τα οποία αποτελείται μια ιστορία στην συγκεκριμένη πλατφόρμα είναι εικόνα ή βίντεο και ένα περιγραφικό κείμενο το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει hashtags και tags. Η σαφήνεια, η απλότητα και η παρουσίαση διαδοχικών εικόνων με κατάλληλη δομή, αρχή, μέση και τέλος είναι τρία πολύ σημαντικά χαρακτηριστικά για μια επιτυχημένη ιστορία. Κατά αυτόν τον τρόπο οι χρήστες συγκρατούν καλύτερα το περιεχόμενο τους. Η πλατφόρμα δίνει την δυνατότητα στον χρήστη να επιλέξει όποιο υλικό θέλει ακόμα και από το άλμπουμ της συλλογής της κάμερας του ώστε να υπάρχουν και προσχεδιασμένες ιστορίες εφόσον αυτό είναι επιθυμητό.Η δημιουργικότητα είναι ένα χαρακτηριστικό που δεν απουσιάζει από τις ιστορίες των χρηστών καθώς υπάρχει η δυνατότητα επιλογής εργαλείων που ομορφαίνουν, αλλάζουν αλλά και συμπληρώνουν την ιστορία όπως είναι τα φίλτρα τα αυτοκόλλητα και τα emojis (αντιδράσεις). «Συγκεκριμένα, οι ιστορίες προσφέρουν μια σειρά εργαλείων που επιτρέπουν στους χρήστες να εκφραστούν και να εξερευνήσουν τη δημιουργικότητά τους με ποικιλίες μορφοποίησης στην προσθήκη κειμένου, με εφέ χρωμάτων και κίνησης, είτε και μέσω των διαδραστικών λειτουργιών.» (Ομάδα του Instagram Business, 2019).

Με αυτόν τον τρόπο στην πλατφόρμα του instagram οι χρήστες ή ακόμα και οι επαγγελματίες/επιχειρήσεις έχουν την δυνατότητα να κοινοποιούν μικρού μεγέθους εικόνες ή βίντεο (κατακόρυφου προσανατολισμού) οι οποίες όμως έχουν μικρή σχετικά διάρκεια (small stories) αφού μετά από 24 ώρες εξαφανίζονται. Έπειτα ο χρήστης μπορεί να το ξανα βρεί στο αρχείο ιστοριών του λογαριασμού του. Δεν είναι απαραίτητο να ακολουθείται η Αριστοτελική πλοκή : αρχή-μέση-τέλος. Όσον αφορά τους επαγγελματίες που χρησιμοποιούν τον λογαριασμό τους ως επιχείρηση δημιουργούν διαφημίσεις μέσω των ιστοριών όπου αυξάνουν την αναγνωρισιμότητα της επωνυμίας τους, την κίνηση, την παρακολούθηση και τους θεατές τους με την βοήθεια της ετικέτας όπου προσθέτουν στα προϊόντα για γρήγορη εύκολη και άμεση πρόσβαση σε αυτά.

«Οι ιστορίες προσφέρουν μια σειρά εργαλείων που επιτρέπουν στους χρήστες να εκφραστούν και να εξερευνήσουν τη δημιουργικότητά τους.» (Ομάδα του Instagram Business, 2019). Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει η δυνατότητα παραγωγής καθώς και επεξεργασίας κειμένου, υπάρχει η δυνατότητα ζωγραφικής της φωτογραφίας ή του βίντεο με κατάλληλα «μολύβια» και χρώματα. Ακόμη είναι εφικτή η δημιουργία κολάζ, η προσθήκη φωτογραφίας πάνω στην ήδη υπάρχουσα επιλεγμένη φωτογραφία, η προσθήκη μουσικής στην ιστορία, αυτοκολλητών, φίλτρων. Πολύ συχνά οι χρήστες επικοινωνούν μέσω των ιστοριών της εφαρμογής του instagram καθώς υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας της βασιζόμενη κυρίως σε κείμενο παρά σε εικόνα. Επιπροσθέτως, δίνεται η δυνατότητα επιλογής φωτογραφίας ή βίντεου από την συλλογή της κάμερας του κινητού, συνεπώς υπάρχουν και ιστορίες εκ των προτέρων και όχι μόνο ιστορίες εκκίνησης της στιγμής.

Έτσι, με αυτόν τον τρόπο οι χρήστες καταγράφουν το κείμενο που θέλουν και οι θεατές έχουν την δυνατότητα να απαντήσουν σε αυτήν την ιστορία. Πλέον, είναι δυνατή η δημιουργία Q&A, δημοσκοπήσης ή και κουίζ, όπου ο χρήστης δημιουργεί ένα πλαίσιο με μια ερώτηση , οι θεατές μπορούν να απαντήσουν σε αυτό και η απάντηση του καθενός είναι ορατή μόνο από τον δημιουργό ο οποίος μπορεί να την κοινοποιήσει κιάλας. Για περισσότερη διάδραση προτείνεται η live (απευθείας) μετάδοση και λειτουργία των ιστοριών όπου δημιουργός και θεατές έρχονται σε άμεση αλληλεπίδραση μεταξύ τους σε πραγματικό όμως χρόνο. Η εκ των προτέρων ανακοίνωση (μέσω προσθήκης αυτοκολλητών στις ιστορίες) των live βίντεο μπορεί να επιφέρει μεγαλύτερη απήχηση και παρακολούθηση.

Η θεματική του μπορεί να είναι απο κάτι απλό μέχρι κάτι το οποίο κινεί το ενδιαφέρον και κινητοποιεί τις σκέψεις και τα συναισθήματα του δέκτη. Τα κριτήρια επινόησης και διαμόρφωσης των ιστοριών που δημιουργούνται με σκοπό να δημοσιευτούν στα κοινωνικά δίκτυα είναι : η επιλεκτικότητα, η δημιουργικότητα, η αντανακλαστικότητα, η παιχνιδιάρικη διάθεση και η συγκίνηση (Georgalou, 2015).

Στις ιστορίες των κοινωνικών δικτύων διακρίνονται συγκεκριμένες αφηγηματικές διαστάσεις (narrative dimensions) :

- ◆ Αφήγηση (tellership): Η αφήγηση μπορεί να χαρακτηρίζεται είτε απο συνεργατικότητα είτε απο μονόλογο και αυτό οφείλεται απο το ποιός αφηγείται την ιστορία και εάν υπαρχει αλληλεπίδραση μεταξύ τους.
- ◆ Αφηγησιμότητα (tellability): Η αφηγησιμότητα αφορά τον βαθμό κατά τον οποίο οι ιστορίες αφορούν αξιόλογα γεγονότα.
- ◆ Ενσωμάτωση (embeddednes): Η ενσωμάτωση αφορά τον βαθμό κατα τον οποίο η αφήγηση εξαρτάται απο το κειμενικό της περιβάλλον δηλαδή εαν και πόσο μπορεί να σταθεί μόνη της («αποσπασμένη») ή κατα πόσο είναι μέρος της συνομιλίας (παραδείγματος χάριν διακοπή) .
- ◆ Γραμματικότητα (linearity): Η γραμματικότητα αφορά τον βαθμό στον οποίο οι αφηγήσεις της προσωπικής εμπειρίας απεικονίζουν τα γεγονότα να συμβαίνουν σε μια ενιαία, κλειστή, χρονική και αιτιώδη διαδρομή.
- ◆ Ηθική Στάση (moral stance): Η ηθική στάση αφορά την στάση που έχει ο αφηγητής απέναντι στο αφηγούμενο γεγονός, μια στάση απέναντι στις αξίες και σε αυτο που ορίζεται πολύτιμο (Georgalou, 2015).

Κεφαλαίο 2ο

2. Λογοτεχνία της Πόλης

Με τον όρο λογοτεχνία της πόλης δεν γίνεται κατοχύρωση ενός νέου και παγιωμένου λογοτεχνικού είδους. Αναφέρεται επί της ουσίας στον τρόπο που αποτυπώνεται μια πόλη λογοτεχνικά καθώς και την σχέση της πόλης που κατασκευάζεται με την πραγματική. (Κωτόπουλος, 2006)

Τα λογοτεχνικά κείμενα λειτουργούν χαρτογραφικά για μια συγκεκριμένη εποχή και για έναν συγκεκριμένο χώρο, και καταφέρνουν να μας δώσουν αναπαραστάσεις οι οποίες μπορεί να έχουν χαθεί στο βάθος του χρόνου και να μας μεταφέρουν την ενέργεια και την εμπειρία του να ζεις στην πόλη που περιγράφεται.

Επιπροσθέτως, θα μπορούσε να πει κανείς ότι λειτουργούν σαν ένα μέσο απο το οποίο ο δέκτης/αναγνώστης μπορεί να αισθανθεί την ατμόσφαιρα και το βίωμα της πόλης στην οποία αναφέρονται. Η πόλη που αποτελεί επίκεντρο της ιστορίας παρουσιάζεται τόσο στην ανθρωπογεωγραφική και τοπογραφική της πλευρά, όσο και στα κοινωνικά και ιστορικά κομμάτια που παρουσιάζει. Η συμπλήρωση της εικόνας για τον αναγνώστη γίνεται με στους δρόμους, τις γειτονιές, τις πλατείες, τα κτίρια ή τα μνημεία του εκάστοτε τόπου που πλαισιώνονται μέσα στο κείμενο. Συμπληρωματικά δρουν και κινούνται διακριτικά οι ντόπιοι και μη της εκάστοτε περιοχής χωρίς να επιβάλλουν ή να φορτίζουν με την παρουσία τους τον χώρο που τους περιβάλλει (Κωτόπουλος, 2006). Εξαφανίζονται, θα λέγαμε, τα πρόσωπα και αποκτούν "προσωπικότητα" οι πλατείες, οι δρόμοι και οι γειτονιές. Με άλλα λόγια, αναφερόμαστε σε κείμενα, τα οποία στη στερεότυπη ερώτηση: "ποιος μιλά;" μπορούν ν' απαντήσουν: "η πόλη". Σύμφωνα με την Τσιριμώκου το σκηνικό του τοπίου φαίνεται να λαμβάνει τον πρωταγωνιστικό ρόλο ενώ τα πρόσωπα "επισκιάζονται" απο αυτό. Με άλλα λόγια, αναφερόμαστε σε κείμενα, τα οποία στη στερεότυπη ερώτηση: "ποιος μιλά;" μπορούν ν' απαντήσουν: "η πόλη" (Τσιριμώκου, 1988)

«Η λειτουργία της πόλης ως συλλέκτη κειμένων είναι τόσο σημαντική, που αναρωτιέται κανείς αν συνιστά το θεμέλιο λίθο της», αποφαίνεται ο γάλλος συγγραφέας και θεωρητικός Michel Butor και συμπληρώνει: «Υπάρχουν πόλεις περισσότερο ή λιγότερο λογοτεχνικές, ανάλογα με τον περισσότερο ή λιγότερο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν στη λογοτεχνία. [...] Αλλά, κυρίως, υπάρχουν

πόλεις περισσότερο ή λιγότερο κειμενικές, ανάλογα με την ποσότητα κειμένων που αθροίζουν».

Ο Robert Park γνωστός στον χώρο της κοινωνιολογίας υποστήριξε ότι «η πόλη είναι κάτι παραπάνω από μια στοίβα ξεχωριστών ανθρώπων και κοινωνικών μέσων δρόμοι, κτίρια, ηλεκτρικά φώτα, γραμμές του τραμ και τηλέφωνα, κτλ. Είναι κάτι παραπάνω επίσης από έναν απλό αστερισμό θεσμών και διοικητικών συσκευών: δικαστήρια, νοσοκομεία, σχολεία, αστυνομία και δημόσιους υπαλλήλους κάθε είδους. Η πόλη είναι περισσότερο μια κατάσταση του μυαλού, ένα σύνολο από έθιμα και παραδόσεις, και από τις οργανωμένες νοοτροπίες και συναισθήματα τα οποία ενυπάρχουν σε αυτά τα έθιμα και τα οποία μεταδίδονται με αυτή την παράδοση. Η πόλη δεν είναι, με άλλα λόγια, απλά ένας υλικός μηχανισμός και μια τεχνητή κατασκευή. Η πόλη εμπλέκεται στις ζωτικές διαδικασίες των ανθρώπων οι οποίοι την αποτελούν· η πόλη είναι ένα προϊόν της φύσης, και ειδικότερα της ανθρώπινης φύσης»

Ήδη από τις απαρχές της ιστορίας γίνεται λόγος για οργανωμένες πόλεις. Η κατοίκηση στον αστικό χώρο και η οργάνωση της πραγματοποιείται με εμπειρικούς όρους, εκυπηρετούν δηλαδή τις ιστορίες, τις εκφράσεις αλλά και τις εμπειρίες των ανθρώπων που δρουν στον εκάστοτε χώρο. Ο χώρος που χτίζεται μυθοπλαστικά για μία πόλη δεν ακολουθεί πιστά τις χωρικές όψεις του κόσμου, αλλά ορίζεται σαν ένα περιβάλλον που ζουν και κινούνται οι χαρακτήρες μίας αφήγησης. Μια μεταφορά που αποκτά οντότητα μέσα από την μυθοπλασία μετατρέπεται από μία άυλη λεκτική ανάπλαση σε μια πραγματική εικόνα. Ο βιωματικός χώρος αποκτά σώμα από την ατομική εμπειρία και την συλλογική προϋπάρχουσα γνώση μέσα από τα γεγονότα που σημαίνουν κάτι για τον ίδιο τον αναγνώστη.

Η δόμηση του χώρου στη λογοτεχνία της πόλης γίνεται με τρία χαρακτηριστικά:

1. Πρώτο αποτελεί το γεωγραφικό σκηνικό που παρουσιάζεται απευθείας ή μόνο περιγραφικά μέσα από το κείμενο.
2. Δεύτερο η επίδραση του χρόνου και η σύνδεση με την ιστορία του κάθε τόπου.
3. Τρίτο και τελευταίο ο συντελεστής της γλώσσας στον σχηματισμό της λογοτεχνικής τοπογραφίας.

Οι έννοιες λογοτεχνία της πόλης και πόλεις της λογοτεχνίας αλληλοσυμπληρώνονται και λειτουργούν δανειστικά η μία στην άλλη χωρίς όμως να ταυτίζονται. Με τον όρο λογοτεχνία της πόλης εξετάζεται το πώς η ιστορική και ρεαλιστική πόλη παρουσιάζονται στην λογοτεχνία, ενώ ο όρος πόλεις της λογοτεχνίας παραπέμπει συχνά σε ήδη υπάρχουσες πόλεις με ιστορία χωρίς όμως να ταυτίζονται απόλυτα μαζί

της. Η αληθοφάνεια ή ρεαλιστική ψευδαίσθηση (Barthes R., 1982) αποτελεί δομικό στοιχείο της νεότερης λογοτεχνίας του ρεαλισμού (Τσιριμώκου, 1998).

Οι Dubliners του James Joyce για το Δουβλίνο και η Mrs Dalloway της Virginia Woolf για το Λονδίνο αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της λογοτεχνίας της πόλης όπου μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα μπορούμε και βλέπουμε την πόλη μέσα από τα μάτια των συγγραφέων. Οι συγγραφείς καταφέρνουν με την λογοτεχνία του και μας μεταφέρουν από τον κόσμο των ιδεών και της φαντασίας στο κόσμο που είναι γνήσιος και αληθοφανής, συνδυάζοντας γνησιότητα και μυστήριο.

2.1 Η έννοια της Πόλης στην Ελλάδα

Το 1870 έως το 1920 η Ελλάδα γίνεται αστική και παράλληλα σύγχρονη χώρα, αυτο έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση της έννοιας της πόλης ως πρωταγωνιστικό μυθοπλαστικό στοιχείο. Η ηθογραφία επικράτησε στην πεζογραφία της εποχής. Γινόταν δηλαδή μια πιστή απεικόνιση της ζωής, των ηθών και των εθίμων. Ο χώρος που κατοικούσαν οι Έλληνες της εποχής καταγραφόταν με αντικειμενικότητα και συγκροτούνταν από στοιχεία ιστορικά, κοινωνικά και πολιτισμικά. (Γ. Λαδογιάννη , 1998) . Το 1984 οργανώθηκε το Α΄ Διεθνές Συμπόσιο από την Εταιρία Μελέτης Ελληνισμού, που εξέτασαν την παρουσία του αστικού χώρου στην ελληνική πεζογραφία.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα λογοτεχνικής πόλης στην Ελλάδα αποτελεί η Φλώρινα. Οι κλιματολογικές της συνθήκες, η γεωγραφική και τοπογραφική της θέση έχουν εμπνεύσει τους επισκέπτες αλλά κυρίως του ντόπιους να ασχοληθούν με την συγγραφή. Ποιήματα, πεζογραφία, διηγήματα έγιναν ευρέως γνωστά , με αποτέλεσμα η λογοτεχνία της πόλης και συγκεκριμένα πλέον της Φλώρινας να μας απασχολήσει για το πώς σκιαγραφείται η πόλη μέσα από τα μάτια των συγγραφέων της και πως θα μπορούσε αυτή να γίνει ακόμη πιο ευρέως γνωστή .

2.2 Λογοτεχνία της Φλώρινας

Η Φλώρινα έχει χαρακτηριστεί ως η πόλη της λογοτεχνίας. Η λογοτεχνική αυτή πόλη αποτελεί την έδρα του δήμου Φλώρινας και πρωτεύουσα στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας στη Δυτική Μακεδονία. Ο νομός της Φλώρινας είναι το σημείο επαφής τριών κρατών (τριεθνές) και έχει πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη. Χαρακτηριστικό φυσικό στοιχείο της πόλης αποτελεί ο ποταμός Σακουλέβας και ιδιαίτερο ενδιαφέρον δείχνει να έχει η αρχιτεκτονική της η οποία εμπεριέχει στοιχεία νεοκλασικής και μακεδονικής τεχνοτροπίας και πολλά κτίσματα τα οποία διατηρούνται ακόμη από την εποχή της τουρκοκρατίας (Ταξιδιωτικός Οδηγός Ελλάδος).

Η ιδιαιτερότητα της πόλης, οι γνωστές κλιματολογικές συνθήκες του τόπου, η γεωγραφική θέση και η πλούσια ιστορία δημιούργησαν την ανάγκη προβολής των λογοτεχνικών τους και όχι μόνο έργων κυρίως από το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα . Η ιστορία της Φλώρινας αναφέρεται ακροθιγώς ή αποτυπώνεται ποικιλοτρόπως από τους λογοτέχνες στα έργα τους. «Από μια πολίχνη των 12.000 δημοτών, που από την απελευθέρωση του 1912 μέχρι τώρα δεν αυξάνονται και μήτε λιγοστεύουν, κι από ένα Νομό των μόλις 50.000 κατοίκων, πόση λογοτεχνία μπορεί να προσδοκά κανείς» (Σουλιώτης,2002) Ο προβληματισμός αυτός του σπουδαίου ποιητή και ακαδημαϊκού δασκάλου Μίμη Σουλιώτη προκαλεί πράγματι απορία, αλλά και ενδιαφέρον. Ωστόσο, αποτελεί, μάλλον, έκπληξη για τον καθένα η διαπίστωση ότι η πόλη αυτή διαθέτει λογοτεχνικότητα και μάλιστα πλούσια, για τα δεδομένα της περιοχής.

Τα πρώτα στοιχεία πνευματικής ανάπτυξης της Φλώρινας εμφανίζονται πριν την απελευθέρωση της πόλης από τους Τούρκους που ευρωπαίοι περιηγητές καταγράφουν προσπάθειες ατόμων της πόλης να συντηρήσουν τα στοιχεία του υπόδουλου τότε ελληνικού στοιχείου. Μετα το 1950 η πνευματική και λογοτεχνική ανάπτυξη της πόλης εμπλουτίζεται αφού η εφημερίδα, ο τύπος και τα περιοδικά πρωτοεμφανίζονται στην πόλη της Φλώρινας.

Το 1956 εκδίδεται για πρώτη φορά το περιοδικό ‘‘Αριστοτέλης ‘‘ από τον ομώνυμο σύλλογο της πόλης που περιείχε θέματα κοινωνικά, ιστορικά, λαογραφικά καθώς και κείμενα συγγραφέων. Ο ελληνισμός της περιοχής του Μοναστηρίου ξαναζεί μέσα από τις σελίδες του. Η ιδρυτική επιτροπή του περιοδικού ήταν οι: Θωμάς Βράκας, Σοφοκλής Τσάπανος, Παναγιώτης Παπασταμάτης, Νικόλαος Λούστας, Γεώργιος Σαπουντζής, Ευάγγελος Τυρπένου, Θεόδωρος Βόσδου, Μίκης Κοντοτόλιος (Λεύκωμα Φλωρίνης). Μετά από σχεδόν 300 τεύχη το περιοδικό το 2012 αναστέλλει

την λειτουργία του (Βακάλη,2023). Το περιοδικό αυτό αποτέλεσε συνδυαστικός κρίκος με τους ανά την Ελλάδα και το εξωτερικό εγκατεστημένους Φλωρινιώτες. Το περιοδικό αυτό αποτέλεσε συνδυαστικός κρίκος με τους ανά την Ελλάδα και το εξωτερικό εγκατεστημένους Φλωρινιώτες. Περιείχε ακόμη λαογραφικά κείμενα και τοπικά κείμενα.(Εταιρία,1987). Η Εταιρία κυκλοφορεί για 16 χρόνια στο σύνολο 37 τεύχη. Το 1932 εκδίδεται το πρώτο λογοτεχνικό βιβλίο στην Φλώρινα από τον Άνθη Θάλη με όνομα «Φιληβικά ποιήματα». Αποτελούσε μια συλλογή ποιημάτων και ακολούθησαν πολλοί Φλωρινιώτες συγγραφείς με αντίστοιχες συλλογές καθώς και διηγήματα και δοκίμια

Αξιοσημείωτο είναι ότι το 1987 ιδρύεται η εταιρία γραμμάτων και τεχνών της Φλώρινας και δυο χρόνια αργότερα, το 1989, κυκλοφορεί το πρώτο τεύχος του περιοδικού της με όνομα “Εταιρία”. Συντακτική επιτροπή του περιοδικού αποτέλεσαν ο Δημήτριος Π. Σουλιώτης, ο Σπύρος Αλεξίδης, η Σοφία Ηλιάδου-Τάχου (Εταιρία,1989). Κύρια θεματική του περιοδικού ήταν η λογοτεχνική κίνηση και παραγωγή των ανθρώπων της Φλώρινας.

Το “Γενικόν Τεφτέριον Έτους “ δίνει την έναρξη της φλωρινιώτικης πεζογραφίας από το 1903 και εξής με συγγραφέα τον Γεωργίου Ν. Χατζή Τζώτζια. Περιείχε γραπτά κείμενα ή ανέκδοτα στα οποία υπάρχει πρόσβαση έως και σήμερα. Σύμφωνα με την Ανθολογία Φλωρινιαίων πεζογράφων στο συγκεκριμένο Γενικόν Τεφτέριον καταγράφονται λεπτομέρειες πρώτου, δεύτερου και τρίτου βαθμού σχετικά με την καθημερινότητα μιας οικογένειας Μεγαροβίτων.

Το 1934 ο Παντελής Κ. Ιωαννίδης γράφει το μυθιστόρημα «Προελαύνοντας προς το Γάγγη (Το ρομάντζο ενός κατακτητού)» εμπνευσμένος από τον βίο του μεγάλου Αλεξάνδρου ενώ το 1937 και το 1939 ο Γ. Χρήστου (ψευδώνυμο του Γ. Χ. Μόδη κατά τη δεκαετία 1929-1939) εκδίδει δυο συλλογές με βασική έμπνευση τον μακεδονικό Αγώνα «Η πεταλούδα (Μακεδονικές ιστορίες)» και «Μακεδονικές ιστορίες. Πάντεφ ο δυναμιστής». Τα διηγήματα αυτά θεωρήθηκαν μεγάλης ιστορικής αξίας και έγιναν ευρέως γνωστά καθώς αξιοποιήθηκαν ακόμη και για μελέτες της συγκεκριμένης εποχής.

Ο Χάρη Δέλλου-Γρηγορίου με την ποιητική του συλλογή «Πρωινά χαμόγελα», εκδίδει στην Φλώρινα τον Ιούνιο του 1944, και η ποιητική συλλογή των Πλάτωνα Γ. Παπαδάκη και Στερίκα Α. Κούλη «Πρώτοι στίχοι» εκδίδεται στην Φλώρινα την ίδια χρόνια το 1944.

Με τον γενέθλιο τόπο τους ασχολήθηκαν επίσης η Αντιγόνη Τσάμη, ο Δημήτρης Μεκάσης και ο Λάζαρος Μέλλιος. Οι ανωτέρω λαογράφοι θεωρήθηκαν σημαντικοί στην συμβολή τους στην πνευματική άνθηση της Φλώρινας με πλήθος κειμένων και ανακοινώσεων που αφορούσαν τα ήθη και τα έθιμα της πόλης που γεννήθηκαν, δηλαδή της Φλώρινας.

Επίσης, η Φλώρινα ήταν φανερά διχασμένη ανάμεσα στις δύο τεχνοτροπικές τάσεις της εποχής. Η μία πλευρά συντηρούσε την παράδοση και ακολουθούσε πιστά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ,εσωτερικά και εξωτερικά, της γλώσσας της μορφής και του περιεχομένου στα κείμενα τους. Τα διηγήματα, η συνέχιση των γεγονότων ξετυλίγεται φανερά μπροστά στα μάτια του αναγνώστη. Περιγραφικά υπάρχει μία φλυαρία και οι διάλογοι είναι εκτενείς.Ο αναγνώστης είναι θεατής σε κινηματογραφική ταινία και παρακολουθεί χωρίς να χάνει την παραμικρή λεπτομέρεια του χώρου στο όπου εκτυλίσσεται το έργο.

Η άλλη πλευρά, αφορά κυρίως τους ποιητές. Με ελευθερία στίχου, αυθορμητισμό, σπάνε τα συμβατικά μορφώματα και αποτυπώνουν καινούργιου χώρους ανοίγοντας νέους λογοτεχνικούς δρόμους. Οι καινοτομία στις πολύπλοκες ιδέες, στις πυκνές εικόνες και στους συνδυασμούς λέξεων φυσικά δεν λείπει, άλλες φορές με πλήρη επιτυχία και άλλες με άβολη προσέγγιση.

Κατά αυτον τον τρόπο η Φλώρινα ξεκίνησε την λογοτεχνική της ανάπτυξη έχοντας και πολλούς ακόμα συγγραφείς και ποιητές οι οποίοι την εμπλούτισαν. Κάποιοι απο τους Φλωρινιώτες συγγραφείς ήταν οι : Necati Cumali (1921-2001), Αλεξίδης Σπύρος, Βόσδου Α. Θεόδωρος (1928), Κώστας Λούστας (1933), Μεγαλομάστορας Γιώργος (1916-1996), Ταζογλίδης Ανδρέας (1951),Μίμης Σουλιώτης (1949-2012), Δότα Σαρβάνη, Κώστας Δαγκίτσης (1912-1984), Πάνος Παπαστάμης (1908-1992), Στέργιος Κούλης και Παπαθανασίου Λένα.

Γενικότερα, η λογοτεχνική ισχύ της Φλώρινας επηρέαζε και επηρεάζει την επικαιρότητα της πόλης. Η μικρή πόλη της Φλώρινας ακόμη ως σήμερα εξελίσσεται και προοδεύει την λογοτεχνική της παραγωγή . Η αντοχή του λογοτεχνικού ταλέντου της πόλης θα κριθεί στην πάροδο του χρόνου και ο χαρακτηρισμός της Φλώρινας ως πόλη της Λογοτεχνίας θα αποδεχθεί αν θα μπορέσει να συντηρηθεί από τις μελλοντικές γενιές.

Κεφάλαιο 3ο

Μεθοδολογία

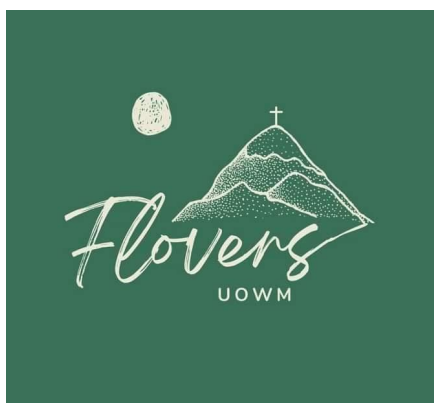
3.1 Λογοτεχνία στο instagram. Η περίπτωση της Φλώρινας

Η συγκεκριμένη εργασία μέχρι αυτό το σημείο έχει αναλυθεί και προσεγγιστεί με συγκεκριμένη μέθοδο βιβλιογραφικά. Ειδικότερα, στην αρχή προσεγγίστηκε ο όρος Μέσα κοινωνικής δικτύωσης συνδέοντας τα στην πορεία με την λογοτεχνία, τα πολυμέσα και σημαντική σύνδεση εικόνας κειμένου, έγινε αναφορά σε λογοτέχνες με ψηφιακά αρχεία περνώντας έτσι στην λογοτεχνία του insagram και στο πώς δημιουργούνται οι αφηγήσεις στο instagram, δύο θεματικές οι οποίες κατέχουν μια βασική θέση στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Προχωρήσαμε στην διασύνδεση του μαθήματος της λογοτεχνίας με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στο δεύτερο μέρος της εργασίας έγινε αναφορά στη λογοτεχνία της Πόλης και πιο συγκεκριμένα της Φλώρινας.

Το βασικό ερώτημα που απορρέει από τα παραπάνω είναι πώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα πώς το instagram μπορεί να προωθήσει την λογοτεχνία της Φλώρινας;

Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκε ένας λογαριασμός στο instagram και facebook, σε συνεργασία με την συμφοιτήτρια μου Ελένη Σιόντη, ο οποίος παρουσιάζει την λογοτεχνία της Φλώρινας. Επιλέχτηκε συγκεκριμένα το instagram ανάμεσα στα υπόλοιπα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διότι θεωρήθηκε από εμάς ως το πιο κατάλληλο μέσο για προώθηση της λογοτεχνίας της πόλης. Απαθανάτισαμε πολλά τοπία του Νομού Φλώρινας έχοντας έτσι πολλές και ποικίλλες φωτογραφίες και σε δεύτερο επίπεδο μαζέψαμε φωτογραφίες από ανθρώπους που θέλησαν να μοιραστούν τις λήψεις τους μαζί μας. Έγινε προσπάθεια ώστε κάθε φωτογραφία να εμπεριέχει ένα σχετικό με το περιεχόμενο της λογοτεχνικό απόσπασμα. Για την υλοποίηση αυτής της ιδέας χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή canva. Στην συνέχεια προχωρήσαμε στην δημιουργία ενός ονόματος και λογότυπου για τον λογαριασμό μας. Πιο συγκεκριμένα, αποφασίστηκε το όνομα «Flowers.uowm» το οποίο προέρχεται από

Florina+Lovers+University of Western Macedonia και το οποίο προήλθε ως απόρροια της αγάπη μας για αυτήν την πόλη στην οποία σπουδάσαμε και όλα αυτά με κινητήριο δύναμη το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας . Η εικόνα προφίλ που επιλέχθηκε και παρατίθεται παρακάτω και το λογότυπο μας αποφασίστηκε να έχει πράσινο χρώμα λόγω της φύσης που περικλύει την πόλη αυτή και τον περίγυρο της. Το λογότυπο εμπεριέχει κάποια απο τα βασικά στοιχεία της πόλης όπως είναι ο σταυρός και το βουνό της Φλώρινας και τέλος το όνομα του λογαριασμού που δεν θα μπορούσε να απουσιάζει.

Οι γραμματοσειρές που χρησιμοποιήθηκαν είναι η γραμματοσειρά breathing για το flowers ώστε να υπάρχει το στοιχείο του χειρόγραφου κειμένου και για το uowm χρησιμοποιήθηκε η γραμματοσειρά nunito η οποία προσδίδει καθαρογραμμένο και επίσημο ύφος.

Έπειτα ακολούθησαν οι πρώτες 3 δημοσιεύσεις οι οποίες είναι οι εξής :

Το πρώτο δημοσίευμα του λογαριασμού αφορούσε το περιεχόμενο του προφίλ προς ενημέρωση του κοινού. Πιο συγκεκριμένα δημοσιεύτηκε το ακόλουθο κείμενο με το λογότυπο: Το συγκεκριμένο προφίλ φτιάχτηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας δύο φοιτητριών που έφτασαν στην πόλη της Φλώρινας για σπουδές. Το προφίλ αυτό θα κοινοποιεί εικόνες με αποσπάσματα από λογοτεχνικά κείμενα που γράφτηκαν στην Φλώρινα, για την Φλώρινα ή από ανθρώπους που σχετίζονται με την Φλώρινα. Αγαπήστε λοιπόν την πόλη μέσα από την λογοτεχνία της. #flowersuowm.

Το δεύτερο δημοσίευμα αφορούσε το όνομα του λογαριασμού και τα συστατικά στοιχεία του : Τι σημαίνει όμως @flowers.uowm; Πρώτο συστατικό στοιχείο της αποτελεί η ίδια η πόλη της Φλώρινας με την ξεχωριστή ομορφιά της.

Δεύτερο συστατικό στοιχείο της είναι η αγάπη για την λογοτεχνία και τις τέχνες.

Όλα αυτά με κινητήρια δύναμη το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Florina + Lovers + University Of Western Macedonia = @flowers.uowm

Στο τρίτο δημοσίευμα του προφίλ έγινε η παρουσίαση των προσώπων που υπάρχουν πίσω από αυτό το προφίλ δηλαδή εμάς. Πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε:

Η αρχή ήταν δύσκολη και κάπως αρνητική αλλά η πορεία μαγική και γεμάτη εκπλήξεις. Η Έλενα Σιόντη και η Εσμεράλντα Τσάνι με συνοδοιπόρο την Άννα Βακάλη σας προσκαλούμε σε αυτό το όμορφο λογοτεχνικό ταξίδι.

Ευχόμαστε να δείτε την πόλη της Φλώρινας από τα δικά μας μάτια και να γνωρίσετε τον λογοτεχνικό της πλούτο! #flowersuowm

Το προφίλ αυτό κατά βάση δημιουργήθηκε για να κοινοποιεί εικόνες από τα μαγικά τοπία του Νομού της Φλώρινας έχοντας πάνω διάφορους στίχους από ποιήματα ή λογοτεχνικά κείμενα από φλωρινιώτες συγγραφείς ή ανθρώπους που έγραψαν για την Φλώρινα. Η επιλογή των κειμένων για το λογοτεχνικό προφίλ μας έγινε κυρίως με βάση την χαρτογράφηση του χώρου δηλαδή επιλέξαμε κείμενα σύμφωνα με το Γεωγραφικό Σκηνικό, την επίδραση του χώρου και την σύνδεση με την ιστορία του τόπου και σύμφωνα με τον συντελεστή γλώσσας στον σχηματισμό της λογοτεχνικής τοπογραφίας..

Ενδεικτικά κάποια από τα λογοτεχνικά κείμενα/ποιήματα από βιβλία και διαδικτυακά αρχεία που εντοπίσαμε είναι :

1. Περιοδικά Λόγου και Τέχνης.σ.3

Λούστας Κώστας « Ευτυχώς», Εταιρία, τχ 24-25 (Δεκέμβριος 1996) σ. 3-4

ΕΥΤΥΧΩΣ

Σήμερα

Δεν γράψαμε κανένα ψαρο-ποίημα

Είναι η μέρα στεγνή και άβολη

Κι' ας πάει να βρέξει

Πέρα από εκείνο το δέντρο

Που περιμένει και περιμένει

Τον άνεμο

Και λίγες σταγόνες

Σαρβάνη Δότα, « Δύο Ποιήματα. Νόστος » Εταιρία, τχ36 (Δεκέμβριος 2001),

σ.34

ΝΟΣΤΟΣ

Κυρά του κόσμου η νύχτα
χάζευε στο περβάζι της
το φως που διάβαινε
με τις πυγολαμπίδες
Εκείνη κρεμασμένη
στην κουπαστή της σκέψης του
απομυζούσε τις ερωτήσεις της σιωπής
κι ανάσαινε έρωτα
Απ' την ποίηση είπε
κλέβω της Πενθεσίλειας το τόξο
ό,τι φωλιάζει στα μπουντρούμια μου
αλαφιασμένα δασύτριχα όνειρα
με ξεκούμπωτα πουκάμισα
μνήμες με ξεσκισμένα πανωφόρια
χάδια που απόμειναν στα χέρια
Οι λέξεις σου είναι η πατρίδα μου
ο νόστος με γονάτισε
ταξιδευτή στις αμμουδιές τους
Όταν τις κλείνω
στα δώματα της ψυχής μου
είναι δικές μου και δεν το ξέρεις
Αλλά αφήνω λίγο φως
να το σκάει απ' τις γρίλιες
ως απονενομημένο πάθος
Έτσι ανασυνθέτω
το υστερόγραφο της νιότης
και δεν φορώ τον κόσμο ανάποδα...

2. Περιοδικά Λόγου και Τέχνης. σ. 56 Σπύρος Αλεξίδης.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΙΣ ΣΚΙΕΣ...

Μην ανάβετε τα φωτα
μη ταραάζετε τις σκιές
αφήστε τες να παίζούν
το ρόλο τους...
Οι σκέψεις πάγωσαν.
Έμειναν
τόσο πολύ κρεμασμένες
μέσα στην εγκατάλειψη
στο κρύο
και κοκκάλωσαν.
Ανάγκη πάσα
να ξαναγεννηθούν.
...Έλα πίσω
-η ανταύγεια είναι αρκετή -
τράβηξε το θολό
παραπέτασμα του χρόνου
και
πάμε να δούμε
το καθάριο πρωινό
ν' ακουμπάει
στη φρέσκια πρασινάδα του λόφου
να καθήσουμε πάλι μαζί
σ' ένα λιβάδι
με μαργαρίτες (Και παραρουνες)
. Κι εκεί να κοιταχτούμε
-όπως από καιρό έπρεπε-
ίσα και σταθερά
και να πούμε
ό,τι έπρεπε
-τότε και από τότε -
να πούμε...
Τότε που
η ζωή μας
δεν είχε ακόμα

περάσει...

Σπύρος Αλεξίδης. ‘Όνομαστική Πληθυντικού Ποιήματα. ‘. σ.2

ΤΟ ΘΥΜΑΣΑΙ?

Χάος και μαυρίλα.

‘Απελπισία πιά

Η φυλακή μας είς και στενεύει

Ποιά τραϊνα

Και αεροπλάνα και διαστημόπλοια

Ένα κάρφο ξύλινο

Παληό

μᾶς περιμένει.

Νὰ καθόμαστε – θυμᾶσαι;

μέσα στ' άχυρα,

(ἢ στὰ καρπούζια..)

Ο δρόμος νᾶχει λακκούβες

καὶ πέτρες.

Νάναι ἓνα γλυκό καλοκαιριάτικο

σούρουπο

Ο ὀρίζοντας νᾶχει

τὸ χρώμα ἐκεῖνο τοῦ μελιού.

Και. ‘Τὶ ἄλλο

‘Νὰ μ’ ἀγαπᾶς

Καὶ νὰ σ’ ἀγαπάω.

Αὐτὸ τὸ θυμᾶσαι;

3. Θέμης Μηλώσης. ‘Η ενδοχώρα Ποιήματα.’ σ.20 & σ.2.

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ

Εκείνη δεν τον ήξερε·

εκείνος την εγνώριζε από παιδούλα

(τότε που φοιτούσε στο Γυμνάσιο)
με την ποδιά τη μαύρη, κοντή
λίγο πιο πάνω από το γόνατο.
Κομψός αυτός στην ηλικία
των τριάντα ή τριάντα πέντε
«με ήθος κι επιχείρηση ανθούσα»
θά 'λεγε αγγελία τοπικής εφημερίδας.
Έστειλαν τ' αγγελτήρια
κι ύστερα στην εκκλησιά
είπε το ναι εκείνη, μα με το στόμα,
φυλακισμένη στο λευκό
το φόρεμα του γάμου.
Τα κουφέτα μοιράστηκαν
και στο φωτογραφείο χαράχτηκε
η ανάμνηση της μέρας.
Αργότερα ήρθαν οι μεταμέλειες
και οι πικροί αναλογισμοί.
Κι όμως θά 'πρεπε νά 'χε ερωτηθεί
εκείνη η λυπημένη νύφη
ένα δικαίωμα εκλογής.
Στον κόσμο των ζώων
υπάρχει τόση κατανόηση.

ΣΥΝΕΒΗ

Κάπου·
Ένας σταθμός μια αποθήκη
σιτηρών· κάποιος τοίχος
. Χωρίς πρόλογο· όλα ανάκατα
με τάξη και με μέτρο·
Τα δάκρυα, οι λυγμοί,
ο έρωτας κι η μεταμέλεια·
κι όλα τόσο γρήγορα
(σε μια στιγμή μονάχα)
έτσι, χωρίς λόγια

κανείς δεν είδε·
δεν άκουσε κανείς.
Πάνω σε δυο γυναίκειους ώμους
το βάρος λίγου ασβεστοχρώματος
και μιας υπόσχεσης.
Κανείς ποτέ δεν έμαθε
Πάνω στο επίπεδο της νύχτας
μια λέξη με πελώρια γράμματα
απόρρητον.

**4.Κώστας Μπούζας. ‘Κοντά στις Μούσες. Υμνος στη χώρα του φωτός.’ σ.4 &
σ.24**

ΔΕΛΦΙΚΟΣ ΧΡΗΣΜΟΣ

Ξανθό λουλούδι
λικνίζεσαι στη λύρα του Ορφέα
και καρτεράς κάποιες πομπές του Διονύσου,
για να στολίσεις τα μαλλια του Σάτυρου
που θα σε δρέψει πρώτος.

Πες μου.
Ξέρεις πως λέγεται η αναζήτηση,
όταν δεν ξέρεις τι γυρεύεις;
Δεν έχει όνομα.
Ξέρεις πως λέγεται αυτό που ψάχνεις,
όταν δεν ξέρεις πως θα φτάσεις ως εκεί;
Δεν έχει όνομα.

Ξανθό λουλούδι
με της αυγής το ουράνιο τόξο τυλιγμένο,
μη συντονίζεσαι μ’ ανάσες που γλιστρούν στο χώμα.
γιατί θάρθει καιρός που η γύρη θάναι η ευλογία
κι εσύ ναός της ομορφιάς,
η η μήτρα της αρχέγονης ζωής,
μικρός Θεός ενός ακόμα νέου κόσμου.

ΩΔΗ ΣΤΟΝ ΑΝΩΝΥΜΟ ΚΟΜΠΑΡΣΟ

Νιότη εφήμερη.
Σκληρή αλήθεια,
που παίρνεις σάρκα και οστά
απ' της φυγής τον όλεθρο.

Χαμένη ελπίδα.
Αγάπη ψεύτικη
που αποκαλύφτηκες
σαν έπεσαν οι μάσκες.

Χαμένη μελωδία
κάποιας άλλης εποχής
μάταια παλεύεις να σωθείς.
Κι εσύ ψυχή μου,
άδικα ψάχνεις για να βρεις
κάποια συχνότητα που ξέρεις.

Όλη μας η ζωή,
τίποτε άλλο από ένα κακόγουστο μελό.
Κι εμείς,
τίποτε παραπάνω από ανώνυμοι κομπάρσοι.

5. Μίμης Σουλιώτης. “Μια Πόλη στην Λογοτεχνία Φλώρινα.” σ.187

Αν σου πω. Κωστάκης Λούστας
Αν σου πω «Ίτσο» μου
από πού πήρα την διεύθυνσή σου
θα γελάσεις: Απ' το Internet!
Πολύ εξυπερευτικό πράμα
Επιθύμησες κάποιον;
τον βρίσκεις αμέσως έτσι;
Α ρε Βασιλάκη μαλάκα

τι κάνεις ρε θηρίο;
έχω να σε δω από τα χρόνια τα μαθητικά
Εσύ σαν «πιο κοντός»
καθόσουν στο τέταρτο θρανίο
και 'γω «στο βάθος με τους ψηλούς»
θυμάσαι; Πολύ αμφιβάλλω

Τι πλάκα είχαμε στα Λατινικά
με τον Τσακούλια, ε!
που τίναζε διαρκώς τον γιακά του
και μόνο στα Ελληνικά με την Καρόζη
καθόμασταν ήσυχα. Περίεργο.

Εσύ έφυγες πολύ μικρός «τόσος δα»
-ευτυχώς για σένα -
και δεν ξέρεις δεν μπορεί να ξέρεις
πόσοι πέθαναν από μας
Αμα σου πω οι μισοί και πλέον
θα με πιστέψεις;
Προχτές πέθανε και ο Ιορδανίδης
διότι έχασε την γυναίκα του νέα
σαν τον αδερφό του τον μικρό
και σαν το πιάνο του το παλιό
Και ο Μίκης με το ξύλινο πόδι
και ο Πραπαβέσης
ο Τοσίου και τόσοι άλλοι
όλοι πέθαναν όρθιοι
Ο Πίνγκας «ακόμα ζει»
και έχει ένα μαγαζάκι με καραμέλες
στην πατρίδα. Τι παιδί, ε;
Ο Θωμάκης είναι στην Αμερική
«αγνώριστος» μου λένε
και η Λίνα η Γκίκα
νομίζω στην Αθήνα παντρεμένη με αξιωματικό!

Εγώ έτσι και έτσι
Κάτι προβλήματα έχω με την Υγεία
αλλά δεν βαριέσαι
Να μόλις προχτές
Είμασταν πάλι στα δικαστήρια.
Κάποιος τρίχας της σφύριξε ότι
δεν είμαστε πια και είκοσι χρονώ
Τι κόσμος βρε παιδί μου
λες και το γήρας
είναι δικό μας φταίξιμο
Έχω κι άλλα να σου πω περί Αυτού
αλλά δεν αξίζει τον κόπο
Εν πάση περιπτώσει
γράψε μου τι κάνεις εσύ
με λεπτομέρειες έτσι;
αν άσπρισαν τα μαλλιά σου και σένα
κι αν έπεσε το πράμα σου και μένα
Αυτά προς το παρόν
και μη μας ξεχνάς διότι
θα λυπηθούμε πολύ μα πολύ
Αυτό το «λυπηθούμε» και εκείνο το «πολύ»
μας έμειναν κουσούρι όλων εδώ
ώστε
κατήντησαν η τελευταία μας ελπίδα
Έχεις φιλιά απ' τον Πλάτων
Με θερμούς χαιρετισμούς – καημένε μου.

**6.Κώστας Μπούζας. ‘Στο Χρώμα Του Ουρανού. Μια μικρή ιστορία για
μεγάλους.’σ.21**

ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ

Το όνομά μου είναι άγνωστο
, πατρίδα μου το άπειρο,

αρχή μου το μηδέν.

Έχω μοντάρει ένα πλαίσιο αυστηρά προσωπικό,
γυρνά λοιπόν προστατευμένος σε ωκεανούς από ιδέες
και τραγουδώ κάποιο αυτόνομο σκοπό.

Είναι πολύς ο θόρυβος,
μα εγώ μπορώ κι ακούω το τραγούδι μου,
τουλάχιστον εγώ.

Τα κύματα ζηλεύω όταν χορεύουν,
μ' όλη εκείνη την απλότητα πούχουν τα κύματα σα χαίρονται
κι ο ήλιος σα γυρνάω να τον δω γελάει,
μ' όλη εκείνη την αγάπη πούχουν τάστρα σα γελάνε στους ανθρώπους.
Χαιδεύω τον αέρα πούναι λεύτερος
και νοιώθω, έστω για λίγο, λεύτερος και γώ
κι απ' το κουράγιο μου αντλώντας νέο κουράγιο,
κάποιον ορίζοντα σημειώνω και έτσι αυθαίρετα τον καλώ προορισμό

7.Μίμης Σουλιώτης. “Βορειοδυτικά”σ.10

Πεντάστιχο

Ο έρωτας είναι χάρη και αναστολή
κι όποιος αγαπάει δεν το ξέρει,
και μη φοβάσαι τους συμπολίτες:
μισούν μ' ένα πάθος που μπορεί
να τους καταστήσει αθάνατους.

8.Θαλής Ρητορίδης. “Ο Πόνος της Γης και του Ανθρώπου. Ποιήματα”σ.9

ΟΜΟΛΟΓΙΑ

Αγαπῶ τόν Ἴνθρωπο
ὅταν Ἴνθρωπος εἶναι,
μικρός ἢ μεγάλος,
ἀπλός ἢ σοφός.

Αγαπῶ τούς θάμνους,
τή χλόη καί τ' ἄνθη,

ὅταν ἡ Ψυχὴ μας στέκει
ὅμοια μ' αὐτά
καὶ φτερουγίζει στό Φῶς,
καί γίνετο Ὁδηγός,
Πυρτός κι Ομορφιά.

Αγαπῶ τά ζῶα
γιατί ποτές δέν τά δέρνει
ἡ μαύρη Κακία,
πού τήν κρατά καί τήν δείχνει
γι' Ἄρετή του στο πέτο
ὁ ἄνθρωπος μόνο.

Αγαπῶ τή Ζωή ‘
π' ἀγκαλιάζει τή Γῆς
καί τήν φέρνει στεφάνι
στή Φωτιά καὶ στη Λάμψη
ὁ ἴδιος ὁ ἥλιος, καθώς δαχτυλίδι
διαμαντόπετρας στέκει
στήν ὑδρόγειο σφαίρα
τῆς αἰέτηρας Δημιουργίας.

Αγαπῶ ὅσα βλέπω
ἐπίγεια ὄντα,
ψυχές πού σαλεύουν
κι ἔχουν μάτια ἢ σκότος,
μά κρατοῦν μιάν Αγάπη
χρυσάφι βαθειά τους.

Αγαπῶ τους φτωχοὺς
, τους κατατρεγμένους τῆς Γῆς,
τοὺς ἀποδιωγμένους κι ἀνάπηρους,
κι ἀγωνίζομαι νὰ σταθῶ
στο πλευρό τους φρουρός.

Δικαιοσύνης και Λευτεριάς,
στην παγκόσμια Αγωνία τους.

Γιατί μήτε το φόνο,
μήτε το Μίσος ἢ τὸ φθόνο,
μήτε τὸ Δόλο γνωρίζω
νᾶχουν σκιάσει ποτέ τους
τὸν ἐλεύθερο δρόμο
τῆς ωραίας ζωῆς μου.

Κι οὔτε φέρνω στο στήθος
πορφυρόθωρα τ' ἄνθη,
ματωμένα στα Πάθη
να προσφέρω μοσκόθωρα
τοὺς Λαοὺς που δακρύζουν
και κατάρα μοῦ στέκουν
στη θαμπόθωρη λάμψη
τοῦ μεγάλου Θεοῦ,
που κυλά μες στο χάος
κυβερνήτης τ' Απειρών.

Αγαπῶ τῆς Ζωῆς
τὴν Ἀγάπη την ἴδια,
που αὐτὴ μοναχά
τ' ἀγκαλιάζει μέ ζέση
και σέ σφίγγει βαθειά
την Ψυχὴ της σά Φῶς.

9. Αντιγόνη Τσάμη. “Σαν ὄνειρο Σαν ἀλήθεια”.σ.8

Το Πισοδέρι τον χειμώνα

Στις πλαγιές του γέρικου βράχου
μεσ' του βορπά την μπόρα
δεν σε λυγίζουν θύελλες!...
Ακλόνητο στέκεις στον χιονιά

πανέμορφο χωριό μου.
Τα δέντρα γέρνουν απαλά
απ' την ορμή ταγέρα
απ' του χιονιού το βάρος.
Μύριες ανταύγειες! Κόκκινες, πράσινες,
μαβιές, την πλάση σου στολίζουν!...
Νυφάδες πέφτουν κατάσπρες!
Λυσομανά ταγέρι.
Τριζοβολούν τα κούτσουρα
στα λιγοστά τα τζάκια!...
Κι όμως στέκεις ακλόνητο, πανέμορφο χωριό
μεσ' του χειμώνα την οργή
στην άγρια σιωπή!

10. Αντιγόνη Τσάμη. "Ωρες Αγάπης, Ωρες Πόνου (καθώς διαβαίνει ο καιρός).σ.25

Τι πόνος 'έ

Σκαρφάλωσα στην κορυφή των
αναμνήσεων,
Ακούμπησα το βλέμμα μου
στις σωριασμένες ελπίδες.
Ένοιωσα στυφή την γεύση
των επιθυμιών να συντρίβονται.
Τράβηξα κατά την δύση.
Είδα τον πύρινο ήλιο
να κρύβεται πίσω απ' τον φράκτη
των ονείρων μου.

11. Αγγελική Πεγλιβάνη, Τριαντάφυλλος Ή Κωτόπουλος. " Μίμης Σουλιώτης Ο ποιητής των Στιγμών και των Λέξεων." σ.111

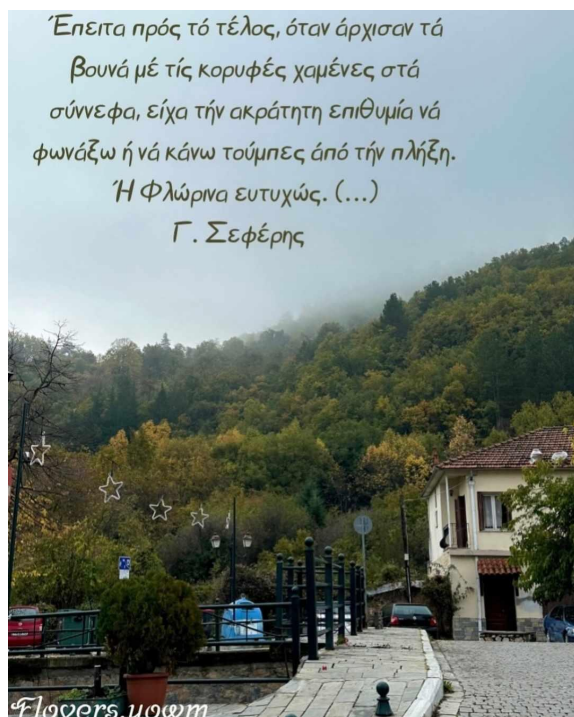
Απο την Συλλογή Παλιές Ηλικίες σ.25

Όποιος φεύγει από οπουδήποτε
ταξιδεύει πάντα βορειοδυτικά
(ακόμα κι αν διέμενε στα βορειοδυτικά, πηγαίνει ακόμα βορειοδυτικότερα, στην
Αχρίδα)
για να μη λειώσει την ψυχή του νότια κι ανατολικά. [...]

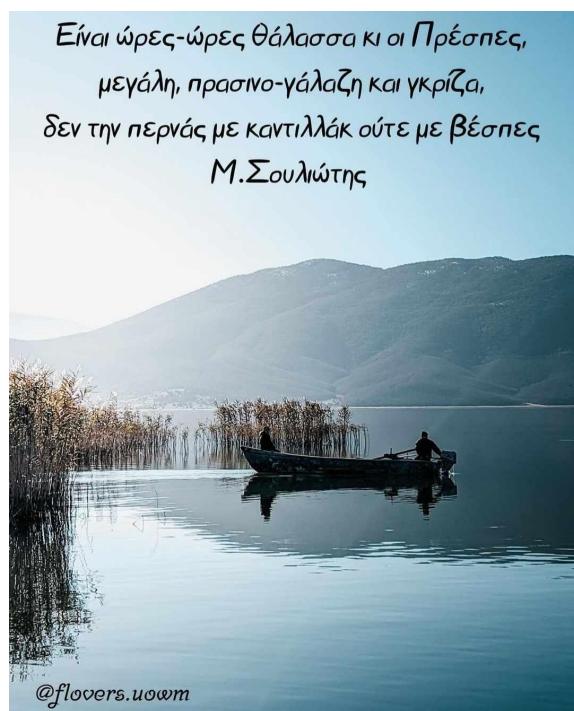
Βορειοδυτικά είναι λοξά κι ό,τι πρέπει
με τον σωστό ανωφερή,
σκάσε και φτυάριζε τα χιόνια
τόρα που κάνει μόνο μείον πέντε.

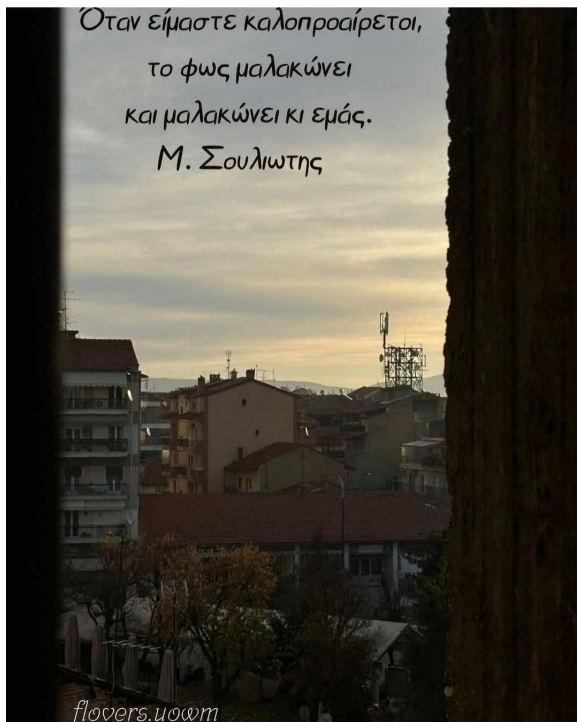
Ενδεικτικές εικόνες που έχουν ήδη κοινοποιηθεί ή θα κοινοποιηθούν στον λογαριασμό του [Flovers.uowm](https://www.instagram.com/flovers.uowm) είναι οι εξής

Εικόνα 3.

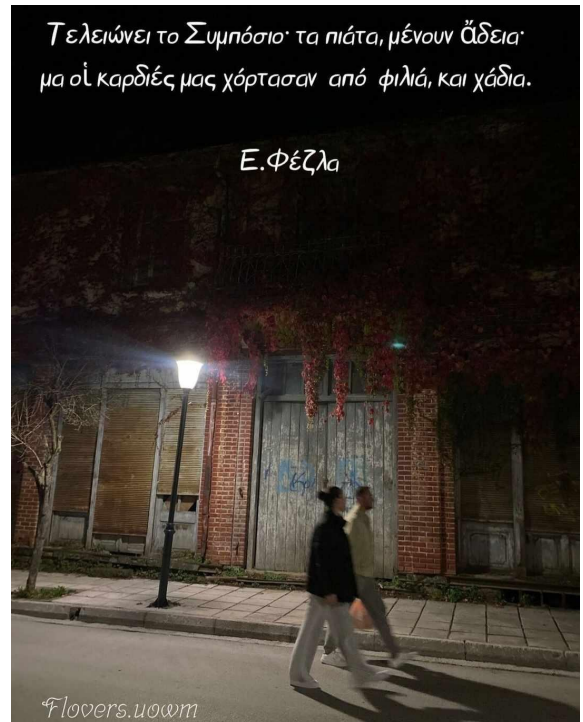

Εικόνα 4.

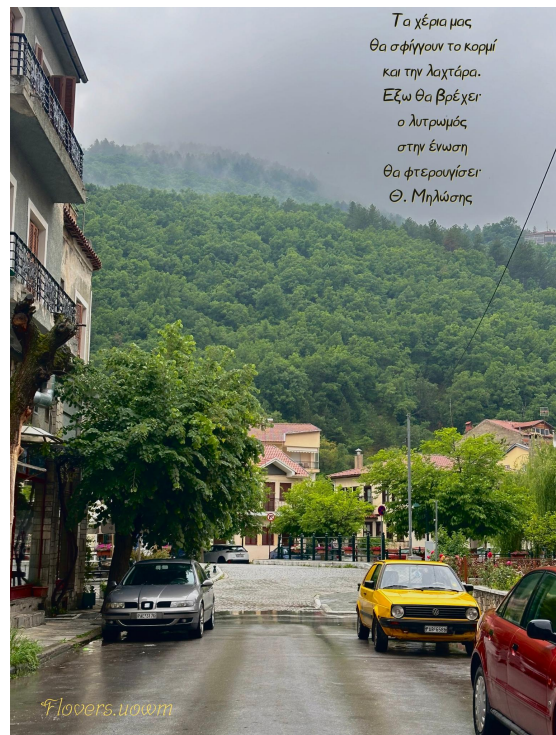
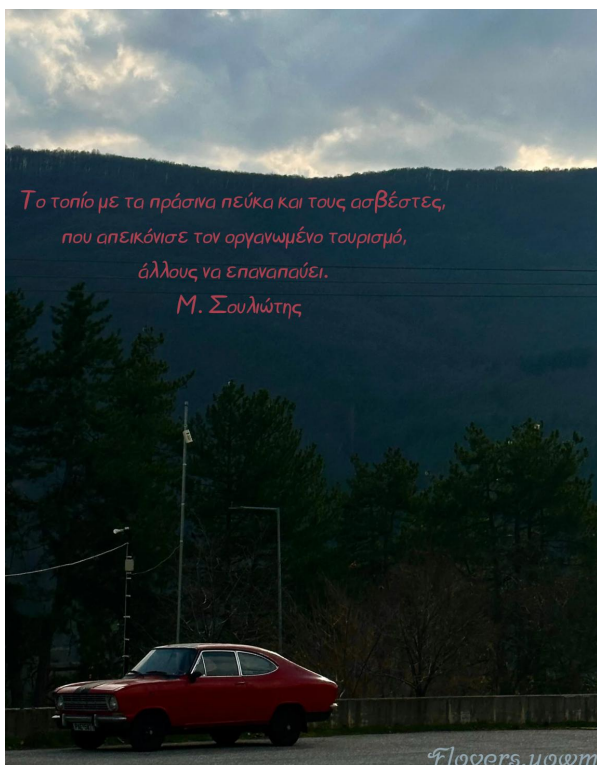
Εικόνα 5.

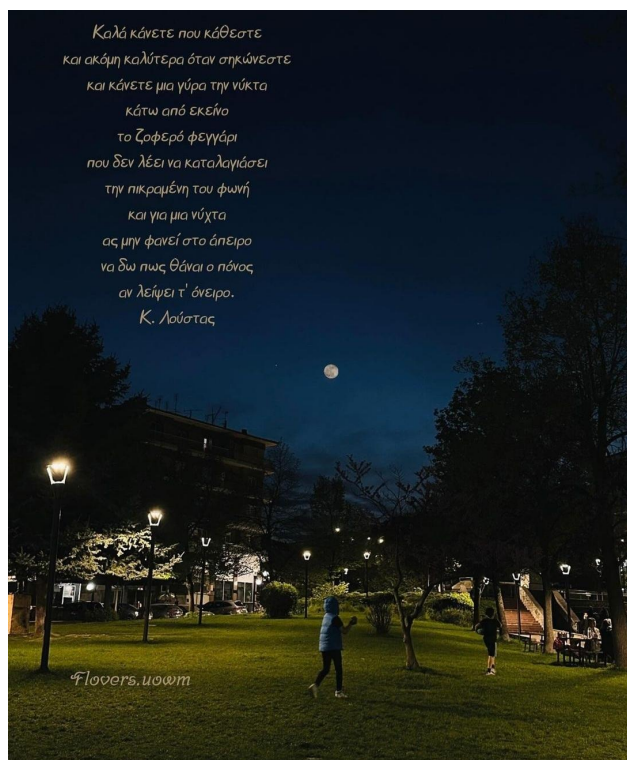
Εικόνα 6.

Εικόνα 7.

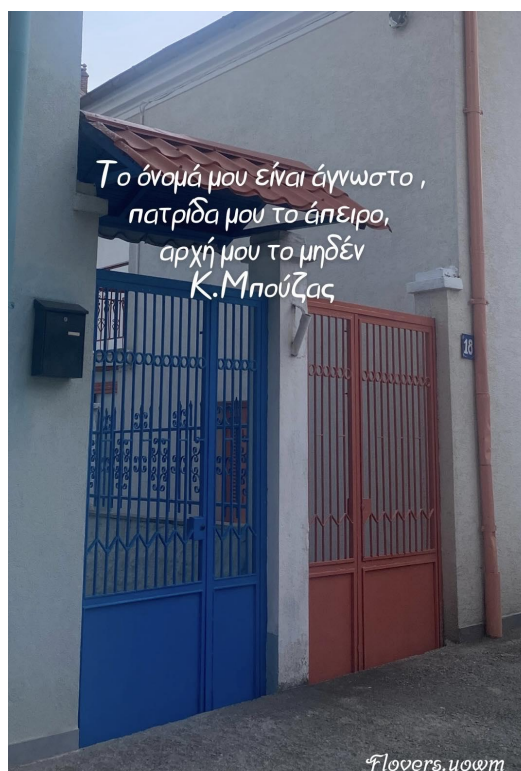
Εικόνα 8.

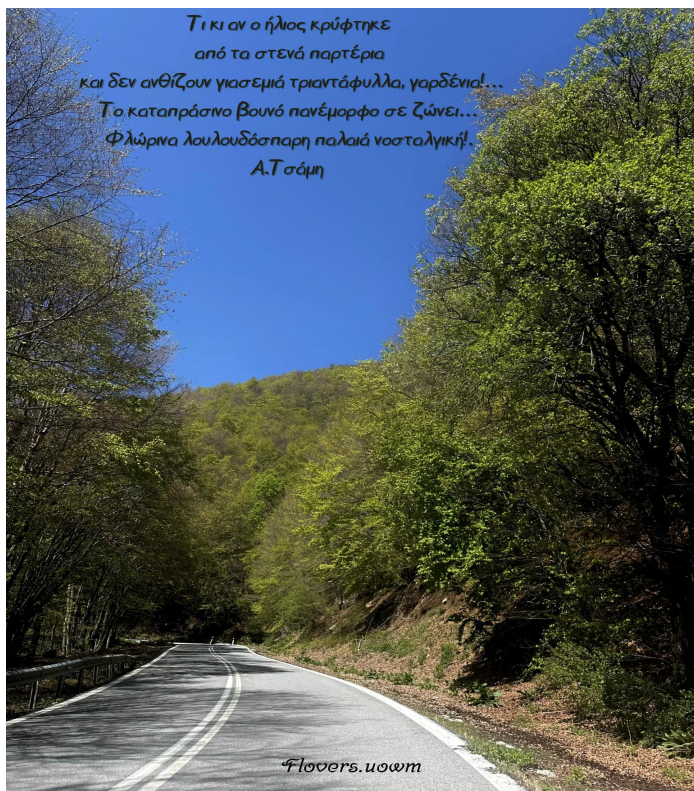
Εικόνα9.

Εικόνα10.

Εικόνα 11.

Εικόνα12.

Συμπεράσματα-Συζήτηση

Στην παρούσα μελέτη καθίσταται διακριτή η σπουδαιότητα της λογοτεχνίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Έγινε μελέτη του θέματος με συγκεκριμένη βιβλιογραφική προσέγγιση για το θέμα που αφορά τις λογοτεχνικές αφηγήσεις στο instagram και πιο συγκεκριμένα αφορούσε την Πόλη της Φλώρινα και στην συνέχεια έγινε περιγραφή του λογοτεχνικού λογαριασμού που δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα του instagram και facebook. Αυτό που συμπεραίνει κανείς είναι ότι στην σύγχρονη πραγματικότητα είναι εφικτό να συνδέσεις κάτι που προ υφίσταται απο παλιότερα όπως είναι η λογοτεχνία με κάτι της νέας εποχής όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το αποτέλεσμα που προκύπτει είναι άψογο και πολυζήτητο απο τους αναγνώστες και πλέον χρήστες των μέσων αυτών.

Έτσι, απο την στιγμή που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν καθημερινότητα των ανθρώπων καθίσταται αναγκαία η σύνδεση τους με την λογοτεχνία και πιο συγκεκριμένα με την λογοτεχνία της πόλης με απώτερο σκοπό να μην χαθεί η ίδια. Οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής έχουν καταστήσει τους ανθρώπους γρήγορους αναγνώστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης οπότε είναι πιο εύκολο να παραμείνει στην διαχρονικότητα η λογοτεχνία της πόλης μέσω αυτών. Συμπερασματικά αυτό που μπορούμε να κατανοήσουμε είναι οτι στην σύγχρονη πραγματικότητα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα το instagram μετέχει ως αρωγός στην πορώθηση της λογοτεχνίας της πόλης.

Σύμφωνα με αρκετές έρευνες έχει αποδειχθεί ότι πολλές επιχειρήσεις αλλά και επαγγελματίες υιοθετούν ως μέθοδο την χρήση των μέσων κοινωνικών δικτύωσης για την προώθηση της δουλειάς τους. Πιο συγκεκριμένα το instagram στις ημέρες μας είναι το κύριο μέσο το οποίο χρησιμοποιείται και προωθούνται μέσω αυτού προϊόντα, επιχειρήσεις. Αυτό είναι και ο λόγος που εμείς επιλέξαμε να την συγκεκριμένη ηλεκτρονική, κοινωνική πλατφόρμα για την διάδοση της λογοτεχνίας της Φλώρινας. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλουν στη διαμόρφωση της εικόνας ενός νέου φαινομένου, αντικειμένου, θέματος ή προϊόντος. Συμβάλλουν επίσης και στο να αναδειχθούν οι αξίες και ωφέλειες του. Μέσω του Instagram που αποτελεί βασικό εργαλείο κοινωνικών σχέσεων προωθείται και γίνεται γνωστό το κάθε περιεχόμενο που ο επαγγελματίας ή ακόμη και ένας απλός χρήστης (ερασιτεχνικά) επιλέγει να αναδείξει. (Δημοπούλου, Ε. 2018).

Ο λογοτεχνικός λογαριασμός instagram “ Flovers.Uowm” δημιουργήθηκε στα πλαίσια αυτής της πτυχιακής εργασίας για την λογοτεχνία της πόλης και πιο συγκεκριμένα της Φλώρινας. Έχει γίνει αγαπητό απο πολλούς ντόπιους, πολίτες, και φοιτητές της Φλώρινας αλλά και απο πολλούς ακόμη που αγαπάνε την λογοτεχνία της πόλης. Αρκετοί μάλιστα είναι αυτοί που αναφέρουν ότι αποτελεί ένα κομμάτι της Φλώρινας που έλειπε απο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο λογαριασμός θα συνεχίσει να υφίσταται και να είναι ενεργός και στην μετέπειτα πορεία αφού ο κόσμος το αγάπησε και μας στηρίζει με κάθε τρόπο.

Όσον αφορά τα λογοτεχνικά κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν και συγκεντρώθηκαν για να ενταχθούν στον λογαριασμό παρατηρήθηκε ότι κοινή μεταβλητή είχαν τις θεματικές έρωτας/ αγάπη και φεγγάρι/ πανσέληνος. Πολλά απο τα ποιήματα αφορούσαν έρωτες μεταξύ ανθρώπων και άλλα είχαν μέσα το φεγγάρι και την νύχτα γεγονός που δηλώνει εν μέρει την συναισθηματική ίσως κατάσταση του συγγραφέα/ ποιητή.

Σχετικά με την στατιστική απόδοση που είχε ο λογαριασμός απο την ημερομηνία δημιουργίας του μέχρι και σήμερα φαίνεται ότι οι λογαριασμοί που προσεγγίστηκαν ανέρχονται σε ποσοστό 100% εκ του οποίου το μεγαλύτερο ποσοστό 85,3% αφορούσε λογαριασμούς και χρήστες που πριν δεν ακολουθούσαν το Flovers.uowm. Αναφορικά με την απήχηση αλληλεπίδρασης που έχει το κοινό με τις δημοσιεύσεις και τις ιστορίες το ποσοστό επι τις εκατό ανέρχεται σε 80,5% για τους λογαριασμούς που είναι ακόλουθοι ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αφορά τους μη ακόλουθους που πάραυτα αλληλεπιδρούν στον λογαριασμό. Ενδιαφέρον προκαλεί ότι το 55,6% δηλαδή παραπάνω απο το μισό των ακολούθων εντάσσονται στην ηλικιακή κατηγορία των 18-24 ενώ η αμέσως επόμενη ηλικιακή ομάδα με το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό μόλις 26,2% είναι 25-34 χρονών. Όσον αφορά το φύλο σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα του λογαριασμού το 81,9% είναι γυναίκες και το υπόλοιπο 18% άντρες.

Συνεπώς αντιλαμβανόμαστε ότι ο λογοτεχνικός αυτός λογαριασμός προσεγγίζεται απο άτομα διαφόρων ηλικιών με μεγαλύτερη απήχηση στα νεαρά κυρίως άτομα γεγονός που μας χαροποιεί διότι υπάρχει επιθυμία για επαφή με την λογοτεχνία.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

A.M. Kaplan- M. Haenlein (2010).Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media.Business Horizons, 53:1, 59-68. Ανακτήθηκε απο :

<https://doi.org/1010.1016/j.bushor.2009.09.003>)

Aichner, T. and Jacob, F. (2015). ‘Measuring the degree of corporate social media use’, International Journal of Market Research, 57(2), pp. 257–276. <https://doi.org/10.2501/IJMR-2015-018>

Barthes,R. (1982) “L’ effect de reel”, αναδημοσιευμένο στον τόμο Littérature et réalité, coll. Points, Seuil, , σελ. 81-90

Bronwen, T. (2020). LITERATURE AND SOCIAL MEDIA. Literature and Contemporary Thought. Routledge. Ανακτήθηκε από :

<https://ebin.pub/literature-and-social-media-1nbsped-0415789095-9780415789097.html>

Georgalou, M. (2015). Small stories of the Greek crisis on Facebook. Social Media +Society 1(2). Retrieved from: <http://sms.sagepub.com/content/1/2/2056305115605859.full.pdf>

P.N.Howard-M.R Parks (2012). Social media and political change : Capacity, constaint, and consequence.Journal of communication, 62, 359-362. doi:10.1111/j.1460-2466.2012.01626.x

Mayfield (2008) icrossing, “What is social media”. Ανακτήθηκε από : http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf

Page, R. (2012). Stories and social media: Identities and interaction. London: Routledge. Ανακτήθηκε από : <https://dokumen.pub/stories-and-social-media-identities-and-interaction-9780415889810-9780203148617.html>

Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C. K. (2013). Media and information literacy curriculum for teachers. UNESCO. Retrieved from: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/media_and_information_literacy_curriculum_for_teachers_en.pdf

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αλεξίδης, Σ. (1996).Ονομαστική πληθυντικού.Ποιήματα. Φλώρινα

Βακάλη, Α.Π.σημειώσεις μαθήματος «Πολυμεσικές και ψηφιακές εφαρμογές δημιουργικής γραφής».

Βακάλη Α. Π. , Γεωργιάδης Γ., (2023) Λογοτεχνικές διαδρομές στη Φλώρινα: συγκεντρώνοντας, διδάσκοντας, συγγράφοντας

Γούσιας, Φ., Μαρκαντώνης, Χ., Μαστρογιάννης, Α., Ρεντίφης, Γ., Χαλκιοπούλου, Π., Φρέντζου, Μ., Σαρρής, Δ., Μουλά, Ε., Αμανατίδης, Ν., Φελούκα, Β. (2019). Σχεδιάζοντας Την Εισαγωγή Ψηφιακών Τεχνολογιών Στην Εκπαίδευση. *i-Teacher 19*. Ανακτήθηκε από : i-Teacher%20-%20Τεύχος%2019o.pdf

Δημοπούλου, Ε. (2018). ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ FACEBOOK. Ανακτήθηκε από : <http://okeanis.lib.puas.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4313/ΠΤΥΧΙΑΚΗ%20ΕΡΓΑΣΙΑ-ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ%20ΕΛΕΝΗ.pdf?sequence=1&walled=y>

Δημουλάς, Χ.Α. (2015). Τεχνολογίες Συγγραφής και Διαχείρισης Πολυμέων. Τεχνικές μη γραμμικής αφήγησης στα νέα ψηφιακά μέσα. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Εταιρία. (1987). Τεύχος 1.Εισαγωγή

Ζαπάρτας Π. & Σαρτσένκο Ι., “Σχεδιασμός και ανάπτυξη διαδικτυακού περιβάλλοντος διαχείρισης οπτικοακουστικού περιεχομένου”, Διπλ. Εργ. (Επιβλ. Δημούλας Χ.), ΔΔΠΜΣ Προηγμένα Συστήματα Υπολογιστών και Επικοινωνιών, ΑΠΘ, 2012, online (τελευταία πρόσβαση στις 4/3/2024): <http://ikee.lib.auth.gr/record/130613>.

Θεοδότου, Ε. (2013). Εργαλεία Κοινωνικής Δικτύωσης και Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις. Μεταπτυχιακή εργασία. Πειραιάς : Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Ίδρυμα Ωνάση (2023β). Η Ψηφιακή Συλλογή του Αρχείου Καβάφη. Ανακτήθηκε 5 Ιουνίου 2023, από <https://cavafy.onassis.org/el/>

Ίδρυμα Ωνάση (2023γ). Ψηφιακά Μαθήματα Αρχείου Καβάφη, με γενικό τίτλο «Ξεκλειδώνοντας το Αρχείο Καβάφη: Πρόσωπα-Εικόνες-Ιστορίες». Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2023, από <https://classroom.onassis.org/course/view.php?id=150>

Κακουλλή, Μ. (2016) . Λογοτεχνία Και Κοινωνικά Δίκτυα: Η Αναγκαιότητα της Γνώσης και Χρήσης της Θεωρίας της Πρόσληψης στην Διδακτική της Λογοτεχνίας στο Λύκειο. Κύπρος: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Καλασαρίδου, Σ. (2017). Λογοτεχνία και διαδίκτυο: Εμπειρική έρευνα και παιδαγωγική αξιοποίηση. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 34(64), 29-46.

Καλογέρον, Ε. (2019). << Τάσεις και Εξελίξεις του Ελληνικού Εικονογραφημένου Βιβλίου την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα». Θεσσαλονίκη : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Καιμάκη, Β. (2022). Ένα τέλειο POST. Πτυχές της συγχρονης πραγματικότητας μεσα απο τα social media. Πεδίο. Αθήνα

Κάνιστρα, Μ. (1990). Το βιβλίο ως αισθητικό αντικείμενο κα η λειτουργία της εικόνας. *Διαβάζω*, 248, 22-27.

Κάτση, Β. (2017). ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ. Φλώρινα. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Κατσιγιάννης, Α. & Καγιαλής, Τ. (2023). Μάθημα 1: Τα λογοτεχνικά αρχεία: από την ερευνητική χρήση στην εκπαιδευτική αξιοποίηση. Ανακτήθηκε 25 Ιουνίου 2023, από

<https://classroom.onassis.org/course/view.php?id=30#section-8>

Κιτσαράς, Γ. (1993). Το εικονογραφημένο βιβλίο στη νηπιακή και πρωτοσχολική ηλικία. Αθήνα: Παπαζήση

Κοινωνικά δίκτυα (Web 2.0) και εκπαίδευση. Ανακτήθηκε από : <https://economu.wordpress.com/ενσωματώνοντας-τις-τπε-στη-διδασκαλία/κοινωνικά-δίκτυα-web-2-0-στην-εκπαίδευση/>

Κουτσογιαννοπούλου, Ν. (2013). «Τα νέα μέσα ηλεκτρονικής κοινωνικής δικτύωσης (Social Media) και η σχέση τους με την καταναλωτική συμπεριφορά». Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.

<https://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6213/1/Διπλωματική%20Κουτσογιαννοπούλου%20Νικολίτσα.pdf>

Λαδογιάννη, Γ. (1998), «Πλατεία / Αυλή. Η λειτουργία του χώρου στη δραματουργία του 20ού αιώνα», Φιλοσοφία, Επιστήμες και Πολιτική, Συγκομιδή προς τιμήν του ομότιμου καθηγητή Ευτύχη Μπιτσάκη, τυπωθήτω Γιώργος Δάρδανος, Αθήνα, σ. 154-15.

Μηλώσης, Θ. (1989). Η ενδοχώρα. Ποιήματα. Φλώρινα

Μουλά, Ε., Μαλαφάντης, Κ.Δ. (2019). Νέοι μιντιακοί γραμματισμοί εκπαιδευτικών ως προγνωστικός παράγοντας για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο μάθημα της λογοτεχνίας. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 36(68).

Μουλά, Ε. (2019). Οι χίλιες και μία όψεις της ψηφιακής μυθοπλασίας και το μέλλον της ανάγνωσης. *I-teacher*, 19, 9-29. http://i-teacher.co.uk/files/19o_teychos_i_teacher_11_2019.pdf

Μπούζας, Κ.(Χ.χ). Κοντά στις Μούσες. Ύμνος στη χώρα του φωτός. Πνευματική Ζωή. Αθήνα

Μπούζας, Κ. (1994). Στο Χρώμα Του Ουρανού. Μια Μικρή Ιστορία για Μεγάλους. Πνευματική Ζωή. Αθήνα

Μουντρίδου Μ., *Εκπαιδευτική τεχνολογία-Πολυμέσα*, online (τελευταία πρόσβαση στις 4/3/2024): <http://repository.edulll.gr/1101>, 2011

Μπουντίδου, Α. (2023). Τα λογοτεχνικά αρχεία στην ψηφιακή εποχή. Σχεδιασμός της Ψηφιακής Συλλογής Γιώργου Ιωάννου. Θεσσαλονίκη : Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Nodelman P. (2009). Λέξεις για εικόνες η αφηγηματική τέχνη του παιδικού εικονογραφημένου βιβλίου. επιμ. Τασούλα Τσιλιμένη. Αθήνα: Πατάκη

Ομάδα του Instagram Business (2019). Αναλυτικός Οδηγός: Δημιουργία Διασκεδαστικών και Διαδραστικών Ιστοριών στο Instagram . San Fransisco, California.

Παπαδημητρίου, Α. (2013). Σχέσεις εικόνας και λόγου: Εικαστική έκφραση και κριτική στην ελληνική μεταπολεμική και σύγχρονη τέχνη. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περιοδικό λόγου και τέχνης. Ανακτήθηκε στις 28/5/2024 από: <https://www.greek-language.gr/periodika/>

Πεχλιβάνη, Α., Κωτόπουλος, Τ.(2020).Μίμης Σουλιώτης. Ο ποιητής των Στιγμών και των Λέξεων. Gutenberg

Πεχλιβάνου, Δ. (2023). Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΩΣ ΜΕΣΟ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΣΤΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Ρητορίδης, Θ.(1981). Ο πόνος της Γης και του Ανθρώπου. Ποιήματα. Βωμού Τέχνης.

Ρουμελιώτης, Σ. (2022).Σύγχρονα Επικοινωνιακά Μέσα και Λογοτεχνία. Σέρρες: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Σαββέλη, Α. (2018). Η Συμβολή Των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης Στην Διδακτική Της Λογοτεχνίας Στην Μέση Εκπαίδευση. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Σουλιώτης,Μ. (2004) , Η τοπική (και η ου-τοπική) λογοτεχνία, / Πρακτικά Συνεδρίου "Φλώρινα 1912-2002, Ιστορία και Πολιτισμός", Φλώρινα, σ. 415.

Σουλιώτης,Μ. (2002), Μια πόλη στη λογοτεχνία: ΦλώριναΑθήνα. Μεταίχμιο

Σουλιώτης,Μ.(2013). Βορειοδυτικά. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη «Βασιλικής Πιτόσκα».

Ταξιδιωτικός οδηγός Ελλάδος. Φλώρινα- Παραδοσιακή ομορφιά . Ανακτήθηκε από : <https://www.greece4seasons.com/proorismoι/enterprises-epoxes/fthinoporο/florina>

Τραικούδη, Κ. (2022). ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ(DIGITAL MEDIA AND LITERATURE : CURRENT TRENDS). Καστορία : Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Τσιριμώκου Α. (1988) Λογοτεχνία της πόλης, Λωτός, Αθήνα

Τσάμη, Α.(1994). Σαν Όνειρο Σαν Αλήθεια. Φλώρινα

Τσάμη Α.(1988).Ωρες Αγάπης. Ωρες Πόνου (καθώς διαβαίνει ο καιρός). Μαϊάνδρος. Θεσσαλονίκη

Τσομπανόπουλος, Ι. (2019) Οι πεζογράφοι και τα έργα τους στα λογοτεχνικά περιοδικά της Φλώρινας "Αριστοτέλης" (1965-2012) και "Εταιρία" (1987-2003): Ιστορική , γραμματολογική και ειδολογική διερεύνηση. Ανακτήθηκε από : <https://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/1274>

Τσιλιμένη, Τ. (2007). Εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο. Όψεις και απόψεις. Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.

Ξενοπούλου, Μ.Δ. (2018). Η εικόνα στο σχολικό εγχειρίδιο της γλώσσας της Γ' τάξης Δημοτικού στο πλαίσιο της αξιοποίησης του Οπτικού Γραμματισμού και της Πολυτροπικότητας. Θεσσαλονίκη : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

